

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi järjestyksenvalvojista
sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki järjestyksenvalvojista. Lailla korvattaisiin yleisiä kokouksia ja julkisia huvitilaisuuksia koskevaan nykyiseen lainsäädäntöön sisältyvät säännökset järjestyksienvalvojista.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen kokoontumislain ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Kokoontumislain korvattaisiin yleisistä kokouksista annettu laki sekä julkisista huvitilaisuuksista annettu laki. Kokoontumislakiehdotuksen säännöksillä turvattaisiin hallitusmuodossa säädetyn kokoontumisvapauden käyttämistä sekä ohjattaisiin järjestyksenpitoa yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa. Järjestyksenvalvojia koskevaan lakiehdotukseen puolestaan sisältyisi säännökset kokoontumislain tai muun säädöksen perusteella järjestystä valvomaan

asetetun yksityishenkilön erityisistä toimivaltuuksista ja toimimisvelvollisuuksista sekä tällaisen henkilön hyväksymisestä tehtäväänsä.

Ulkoilulakia ja merimieslakia ehdotetaan samalla muutettaviksi siten, että niihin tulisi järjestyksenvalvojista annettavassa laissa omaksutun systematiikan edellyttämät yhdenmukaiset säännökset järjestyksenvalvojan asettamisesta ja toimialueesta. Kun järjestyksenvalvojia koskeva lakiehdotus sisältää myös voimankäytösäännökset, rikoslakiin ehdotetaan tehtäväksi tästä johtuva lakitekni-

nen muutos. Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samanaikaisesti kokoontumislain ja siihen liittyvien lakien kanssa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö	5
2.3. Nykytilan arviointi	6
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	6
3.1. Tavoitteet	6
3.2. Keskeiset ehdotukset	6
4. Esityksen vaikutukset	7
4.1. Vaikutukset yksilöiden asemaan	7
4.2. Taloudelliset vaikutukset	7
4.3. Hallinnolliset vaikutukset	7
4.4. Ympäristövaikutukset	8
5. Asian valmistelu	8
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	8
5.2. Lausunnot	8
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	8
6.1. Riippuvuus muista esityksistä	8
6.2. Ahvenanmaa	8
6.3. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1. Lakiehdotusten perustelut	10
1.1. Laki järjestyksenvalvojista	10
1.2. Ulkoilulaki	22
1.3. Merimieslaki	22
1.4. Rikoslaki	22
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	23
3. Voimaantulo	23
4. Säättämisjärjestys	23
LAKIEHDOTUKSET	
1. Laki järjestyksenvalvojista	25
2. Laki ulkoilulain 22 §:n muuttamisesta	28
3. Laki merimieslain 74 §:n muuttamisesta	28

4. Laki rikoslain 3 luvun muuttamisesta 29

LIITE

Rinnakkaistekstit

2. Laki ulkoilulain 22 §:n muuttamisesta 30
3. Laki merimieslain 74 §:n muuttamisesta 30
4. Laki rikoslain 3 luvun muuttamisesta 31

PERUSTELUT

1. Johdanto

Perussäännökset järjestysmiehistä on nykyisin julkisista huvitilaisuuksista annetussa laissa (492/1968), jäljempänä *huvilaki*, ja asetuksessa (687/1968), jäljempänä *huviasetus*. Muualle kuin huvitilaisuuksiin asetettavia järjestysmiehiä koskevat säännökset on poikkeuksetta annettu viittaamalla huvilainsäädäntöön.

Voimassa oleva huvi- ja kokouslainsäädäntö sisältää säännöksiä sekä kokoontumisoikeuden käyttämisestä että järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidosta. Tämä lainsäädäntö ehdotetaan erikseen korvattavaksi kokoontumislailalla, jossa edelleen säädettäisiin kokoontumisoikeuden käyttämisestä ja annettaisiin aineelliset säännökset tilaisuuksissa noudatettavasta järjestyksestä.

Nykyiset säännökset järjestysmiehistä korvattaisiin tässä esityksessä ehdotetulla lailla järjestyksenvalvojista, jossa säädettäisiin järjestyksenvalvojan toimivaltuuksista, toimimisvelvollisuuksista ja tehtävänsä hyväksymisestä kaikissa niissä tapauksissa, joissa järjestyksenvalvojan asettaminen on lainsäädännön mukaan mahdollista. Säännökset järjestyksenvalvojan asettamisesta annettaisiin edelleen kutakin toimialaa koskevassa erityislainsäädännössä.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Lainsäädäntö

Huvilain 10 §:n mukaan laissa tarkoitettuihin tilaisuuksiin voidaan asettaa yksi tai useampia järjestysmiehiä. Järjestysmiehen velvollinen noudattamaan laissa ja asetuksessa annettuja säännöksiä, poliisin niiden nojalla antamia määräyksiä sekä virantoimituksessa olevan poliisimiehen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi antamia määräyksiä. Järjestysmiehen toimivaltuuksista säädetään saman lain 11 §:ssä. Järjestysmieheksi hyväksymisestä säädetään huviasetuksen 11 §:ssä. Asetuksen 10 ja 12 §:ssä säädetään eräistä järjestysmiehen velvollisuuksista. Järjestysmiehen tunnusmerkistä säädetään julkisen huvitilaisuuden järjestysmiehen tunnusmerkistä annetussa sisäasiain-

ministeriön päätöksessä (105/1969).

Yleisten kokousten järjestysmiehistä annetun asetuksen (190/1933) mukaan yleisten kokousten järjestysmiehistä on vastaavasti voimassa, mitä huvitilaisuuksien järjestysmiehistä sekä heidän asettamisestaan, tehtävistään ja valtuuksistaan säädetään.

Majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annettuun asetukseen (727/1991) on tehty eräitä muutoksia asetuksella 473/1995, jolloin asetuksen 10 §:n 2 momentin säännös järjestysmiesten asettamisesta on uudistettu vastaamaan tässä esityksessä ehdotettuja säännöksiä järjestyksenvalvojista.

Ulkoilulain (606/1973) 22 §:n mukaan poliisiviranomainen voi määrätä leirintäaluetta varten järjestysmiehen, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä huvitilaisuuksiin järjestyksistä säädetään.

Käytäntö

Helsingin poliisilaitokselta saatujen tilastotietojen mukaan siellä myönnettyjä 27 päivänä maaliskuuta 1995 voimassa olleita järjestysmieskortteja on ollut yhteensä 1 352, joista 4 on myönnetty yhdeksi vuodeksi, 865 kahdeksi vuodeksi, 481 kolmeksi vuodeksi ja 2 viideksi vuodeksi. Hylättyjä hakemuksia on ollut vuonna 1992 kuusi, vuonna 1993 viisi ja vuonna 1994 kuusi. Järjestysmieskortin peruutuksia ei ole ollut. Helsingin kolmella poliisialueella on vuonna 1994 järjestetty yhteensä 1 020 luvanvaraista tai ilmoitusvelvollista huvitilaisuutta, joihin poliisi on määrännyt järjestysmiehiä. Määrättyjä järjestysmiehiä on ollut yhteensä 8 979, joista valtaosa on ollut vain kyseistä tilaisuutta varten hyväksytyjä.

Hämeen läänin poliisipiireistä koottujen tietojen mukaan järjestysmieskortti myönnetään ylivoimaisesti suurimmassa osassa tapauksia viideksi vuodeksi. Joissakin piireissä kelpoisuusaika riippuu hakijan iästä sekä siitä, onko kyseessä hakijan ensimmäinen järjestysmieskortti vai aikaisemmin myönnetyn kortin uudistaminen. Toistaiseksi myönnettyjen korttien voimassaolo on yleensä sidottu sen palvelussuhteen jatkumiseen, johon sisältyvää järjestysmiestehtävää varten kortti on myönnetty. Henkilökohtaista sopivuutta koskevat tiedot on poikkeuksetta tarkistettu poliisirekistereistä, joissakin poliisi-

piireissä myös poliisimiesten henkilötuntemusta hyväksi käyttäen. Joitakin kortteja on peruutettu lähinnä rikokseen syyllistymisen vuoksi, joissakin tapauksissa rikos on tehty nimenomaan järjestysmiestehtävää suoritettaessa (esim. pahoinpitely). Joissakin tapauksissa elinkeinonharjoittaja on pyytänyt poliisia peruuttamaan järjestysmieskortin henkilöltä, joka ei enää ole ollut sen palveluksessa. Järjestysmieheksi hyväksyttävältä edellytettävien tietojen ja taitojen toteamistavoissa on ollut hyvin paljon vaihtelua läänin eri poliisipiirien välillä. Joissakin piireissä järjestysmieskurssin käyminen on pakollista, mutta eroavuutta esiintyy siinäkin, sisältyykö kurssiin loppukoe vai ei. Kurseja on järjestetty poliisin, kunnan nuorisotoimen taikka huvitilaisuuksia säännöllisesti toimeenpanevien yhteisöjen toimesta, mutta useimmiten opettajina kurssilla on toiminut poliisimiehiä. Joissakin piireissä hakija on voinut osoittaa tietonsa kortin myöntäjän kanssa käytävässä keskustelussa. Eräissä piirissä hakija on voinut saada järjestysmieskortin yhdeksi vuodeksi käymättä kurssia, mutta seuraavan kortin saaminen on edellyttänyt kurssin suorittamista. Poliisipiirit ovat arvioineet hyvin vaihtelevasti sitä, millainen osa kortin haltijoista toimii järjestysmiestehtävissä jatkuvasti vähintään ajoittain, ketkä taas ovat hankkineet kortin vain vastaisen varalle. Arvion mukaan on ollut verrattain yleistä, että järjestysmieskortti on hankittu yhtä järjestysmiehenä toimimiskertaa varten mutta jäänyt sen jälkeen vaille käyttöä. Eri tilaisuuksien järjestysmiehistä yleensä vähintään yhden on edellytetty olevan järjestysmieskortin haltija. Tilapaisten järjestysmiesten yleisyyden osalta käytäntö on ollut vaihteleva. Kaikilla paikkakunnilla ei tilapäisiä järjestysmiehiä ole edes tarvittu, vaan paikkakunnan merkittävien huvitilaisuuksia järjestävä yhteisö on saattanut kouluttaa käyttöönsä riittävän määrän järjestysmiehiä ja kustantaa heille myönnetty järjestysmieskortit.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö

Ruotsissa 1 päivänä huhtikuuta 1994 voimaan tulleen järjestyslain (ordningslagen, SFS 1993:1617) mukaan yleisötilaisuuden tai yleisen kokouksen järjestäjällä on päävastuu järjestyksen säilymisestä tilaisuudessa. Velvollisuutensa täyttämiseksi järjestäjä voi käyttää apunaan joko jokamiehen oikeuksin

toimivia siviilihenkilöitä taikka poliisimiehen määräämiä järjestyksenvalvoja, joista säädetään laissa (1980:578). Lakiin sisältyy säännöksiä järjestyksenvalvojen käyttöalasta, yleisistä kelpoisuusvaatimuksista, yleisistä toimintaperiaatteista sekä tehtävään hyväksymisestä ja sen peruuttamisesta. Varsinaisia toimivaltuussäännöksiä tässä laissa ei ole. Järjestyksenvalvoja on tilaisuuden järjestäjän palveluksessa mutta poliisin käskynalainen. Poliisiviranomainen voi määrätä luvanvaraisen tilaisuuden ehdoksi esimerkiksi sen, että tilaisuudessa on tietty vähimmäismäärä järjestyksenvalvoja.

Norjan voimassa olevan poliisilain (13.3.1936) mukaan valtio huolehtii yleisen järjestyksen ylläpidon ja rikostorjunnan edellyttämästä poliisitoiminnasta. Tämä on lähtökohtana myös kansanedustuslaitoksen käsiteltävänä olevassa uutta poliisilakia koskevassa lakiehdotuksessa. Kokoon tumista muussa tarkoituksessa kuin yksinomaan koontumis- ja ilmaisuvapauden käyttämiseksi säännellään kuntakohtaisilla poliisimääräyksillä, joiden mukaan yleisötilaisuuden järjestäminen pääsääntöisesti edellyttää poliisin lupaa. Luvan myöntämisen ehdoksi voidaan panna, että tilaisuuden järjestäjä osallistuu tilaisuutta varten erikseen järjestetyn poliisivalvonnan kustannuksiin. Tilaisuuden järjestäjä voi suorittaa valvontaa myös oman henkilöstönsä tai hyväksytyyn vartioimisliikkeen avulla. Siinäkin tapauksessa yksityishenkilö ei nauti virkamiehen rikosoikeudellista suojaa eikä hänellä ole jokamiehen oikeuksia pitemmälle meneviä toimivaltuuksia. Rikosprosessilain mukaan jokainen saa ottaa kiinni rikoksentehtäjän, joka on tavattu tai jota on välittömästi seurattu rikospaikalta itse teossa tai pakenemasta. Norjan rikosprosessilaki antaa samassa tilanteessa jokaiselle oikeuden myös takavarikon suorittamiseen.

Tanskan lainsäädäntö järjestyksen ylläpitämisestä yleisötilaisuuksissa on hyvin samantapainen kuin Norjankin. Vastuu järjestyksen säilymisestä kuuluu aina poliisiviranomaisille. Tilaisuuden järjestäjä on velvollinen suorittamaan mahdollisesti tarvittavan palovartioinnin kustannukset. Hyväksytyyn vartioimisliikkeenkin henkilöstöllä on vain jokamiehen oikeudet. Jokamiehen kiinnotto-oikeus koskee virallisen syytteen alaisia rikoksia. Hätävarjelua koskevat rikoslain säännökset saattavat tulla tällöin sovellettaviksi.

Ranskan lainsäädäntö lähtee niin ikään siitä, että järjestyksen ylläpitäminen yleisön kokoontumisissa on aina viranomaisille kuuluva tehtävä, jonka hoitamiseksi yksittäistapauksessa kootaan henkilöstöä tarvittaessa useista poliisiviranomaisista. Toimenpiteistä järjestyksen säilyttämiseksi erilaisissa yleisötilaisuuksissa, erityisesti urheilukilpailuissa, on 21 päivänä tammikuuta 1995 säädetty uusi laki. Sen mukaan tilaisuuden järjestäjä voidaan velvoittaa korvaamaan valtiolle tilaisuuden edellyttämästä poliisivalvonnasta aiheutuvat lisäkustannukset. Ranskan ylimmän poliisijohdon ja kansallisten jalkapallojärjestöjen kesken on myös sovittu tietojen vaihdosta järjestyshäiriöiden ennalta estämiseksi. Rikosprosessilain mukaan jokamiehen kiinniotto-oikeus koskee törkeitä rikoksia ja muitakin rikoksia, joista saattaa seurata vankeutta. Hätävarjelusta säädetään rikoslaissa.

2.3. Nykytilan arviointi

Voimassa olevien säännösten suurimmat puutteet liittyvät kokoontumisvapauden käytöstä vuosisadan alussa annettuihin säännöksiin. Tilaisuuksien järjestämisoikeutta koskevat säännökset niihin tehtyine muutoksineenkin ilmentävät ajattelutapaa, jonka mukaan kansalaisilta on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen nimissä vaadittu yhdenmukaisempaa käyttäytymistä kuin mitä nykyään vallitsevien käsitysten mukaan voidaan pitää perusteltuna. Nykyisen huvi- ja kokoontumislainsäädännön perusteella ei myöskään ole mahdollista ratkaista tyydyttävästi kaikkia niitä oikeuskysymyksiä, jotka johtuvat huvi- tai muiden tilaisuuksien järjestämisestä aikaisempaa huomattavasti monimuotoisemmalla tavalla, esimerkiksi osana kokonaan muunlaista liiketoimintaa.

Kokoontumisoikeuden sääntelyä uusittaessa tarvitaan samalla uudet säännökset järjestyksenvalvojen toimivaltuuksista. Säännöksissä on tarpeen ottaa huomioon muun muassa kansainvälisten ihmisoikeuksien kehittyminen ja nykyaikaisessa poliisilainsäädännössä maksutut periaatteet. Turvallisuudesta huolehtiminen ohittaa tärkeydessään myös järjestyksenpitoäkökohdat, jotka puolestaan merkitsevät moniarvoisessa yhteiskunnassa lähinnä sitä, että hyvinkin erilaiset elämäntavat ja elintavat maksuneille henkilöille ja ryhmille taataan yhdenvertaiset mahdollisuudet laillisten päämääriensä toteuttamiseen siten, että kohtuuttomilta eturis-

tiriidoilta välttytään.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Esityksen yleisenä tavoitteena on yleisön turvallisuuden parantaminen tilaisuuksissa, joihin kenellä tahansa on pääsy maksusta tai maksutta. Tällaisia lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvia tilaisuuksia olisivat muun muassa yleiset kokoukset ja yleisötilaisuudet, hotelleissa ja ravintoloissa järjestetyt tilaisuudet sekä niihin verrattavat aluksilla järjestettävät tilaisuudet.

Esityksellä pyritään osaltaan vaikuttamaan myös siihen, ettei tällaisista tilaisuuksista aiheudu kohtuutonta haittaa sivullisille.

Esityksen erityisenä tavoitteena on saattaa edellä mainituissa tilaisuuksissa toimivien järjestyksenvalvojen toimivaltuudet ja toimimisvelvollisuudet yhtenäisen sääntelyn piiriin. Erityisenä tavoitteena on myös varmistaa, että järjestyksenvalvojaksi asetetulla henkilöllä on jatkuvasti henkilökohtaiset edellytykset selviytyä tehtävästään ja että hän on saanut tehtävänsä riittävän koulutuksen.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Järjestyksenvalvoja koskevan lakiehdotuksen alussa lueteltaisiin säännökset, joiden perusteella henkilö voitaisiin asettaa järjestyksenvalvojaksi nyt ehdotettavan lain mukaisin valtuuksin ja velvollisuuksin. Alue, jolla järjestyksenvalvojan valtuudet ja velvollisuudet ovat voimassa, määräytyisi sen säännöksen mukaan, jonka perusteella järjestyksenvalvoja on kulloinkin asetettu tehtävänsä.

Matkustaja-aluksilla toimivat järjestyksenvalvojat, jotka jäävät nykyisen huvilainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle, otettaisiin ehdotetun lainsäädännön soveltamisalan piiriin. Ehdotetut säännökset koskisivat myös vartioimisliikelain (237/1983) mukaista järjestyksiä suorittavaa henkilöä, johon ei sovellettaisi vartioimisliikelain säännöksiä vartijoista. Lakiehdotuksen mukainen yhtenäinen sääntely koskisi siten kaikkia järjestystä ja turvallisuutta säästösten nojalla valvovia henkilöitä, lukuun ottamatta viranomaisia ja joukkoliikenteen henkilöstöä.

Ehdotuksessa määritettäisiin myös järjestyksenvalvojan toiminnassa noudatettavat yleiset periaatteet, joissa korostettaisiin yleisön turvallisuudesta huolehtimisen ensisijaisuutta.

Järjestyksenvalvojalle ehdotetuista toimivaltuuksista pääosa on sellaisia, jotka järjestyksiemiehillä on jo voimassa olevan huvilainsäädännön perusteella. Keskeisin toimivaltuussäännös koskee henkilön poistamista, kiinniottamista ja säilöissäpitoa. Esityksessä säännös on kirjoitettu siten, että myös siitä ilmenee velvollisuus lievimmän keinon periaatteen noudattamiseen. Henkilön säilöönotto edellyttäisi aina poliisin antamaa suostumusta. Säilöissäpidon enimmäisaika olisi neljä tuntia kiinniottamisesta. Aluksella tapahtuvan kiinniottamisen yhteydessä ei olosuhteiden vuoksi ole aina mahdollista hankkia poliisin suostumusta säilöönottoon eikä luovuttaa säilöön otettua poliisille neljässä tunnissa kiinniottamisesta. Aluksella kiinni otettu saataisiin aluksen päällikön määräyksestä pitää säilössä enintään satamaan tuloon asti.

Lakiehdotukseen sisältyy uusi säännös turvallisuustarkastuksesta, jonka järjestyksenvalvoja olisi oikeutettu suorittamaan kiinnioton yhteydessä varmistaakseen, ettei kiinni otetulla ole hallussaan vaarallisia esineitä tai aineita.

Kokoontumislakiin otettavaksi esitetyn 23 §:n 4 momentin ja tämän lain 6 §:n 3 momentin ja 8 §:n 1 momentin nojalla täsmentyisi järjestyksenvalvojan oikeus suorittaa tilaisuuteen saapuvan henkilön mukana olevien tavaroiden tarkastus.

Ehdotuksessa säilytettäisiin nykyisen huvilainsäädännön ja majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen mukainen järjestelmä, jonka mukaan järjestyksenvalvojaksi saataisiin edelleen ottaa vain poliisin hyväksymä henkilö. Lisäksi luotaisiin puitteet järjestelmälle, jolla varmistettaisiin, että järjestyksenvalvontatehtäviä järjestyksenvalvojalle säännösten perusteella kuuluvien toimivaltuuksin suorittaisivat vain viranomaisien hyväksymän koulutuksen saaneet henkilöt.

Ehdotuksessa säädettäisiin rangaistavaksi järjestyksenvalvojan keskeisimpien toimimisvelvollisuuksien laiminlyönti sekä järjestyksenvalvojan asemaa ulkoisesti osoittavan erikseen vahvistettavan tunnuksen oikeudeton käyttö.

Esityksessä luovuttaisiin poliisipiirin päällikön mahdollisuudesta kieltää henkilöltä

määräajaksi pääsy piirin alueella järjestettäviiin tilaisuuksiin, koska esitystä valmisteltaessa saadut tiedot eivät osoita, että tällaista pääsykieltoa olisi käytännössä käytetty.

Esitykseen sisältyy ehdotukset ulkoilulain ja merimieslain (423/1978) muuttamisesta siten, että niihin sisältyisi järjestyksenvalvojistta ehdotetun lain mukaisen systematiikan edellyttämä säännös järjestyksenvalvojan asettamisesta ja hänen toimialueestaan. Kun järjestyksenvalvojan oikeudesta voimankäyttöön säädettäisiin järjestyksenvalvojistta annettavassa laissa, rikoslain (39/1889) 3 luvun 9 §:n säännöstä sallitun voimankäyttöoikeuden ylittämisen vaikutuksesta teon rangaistavuuteen ehdotetaan samalla tarkistettavaksi siten, että siinä viitattaisiin järjestyksenvalvojistta annettavan lain voimankäyttösäännökseen.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Vaikutukset yksilöiden asemaan

Esitys ei vaikuttaisi merkittävästi yksilöiden asemaan. Järjestyksenvalvojen koulutuksen yhtenäistäminen on kuitenkin omiaan jonkin verran edistämään toisaalta eri poliisipiirien alueella toimivien järjestyksenvalvojen ja toisaalta järjestyksenvalvojan toimenpiteiden kohteeksi eri poliisipiirien alueella joutuvien henkilöiden yhdenvertaisuutta.

4.2. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Säädosmuutosten vaikutukset myönnettävien järjestyksenvalvojakorttien määrään ja sitä kautta niistä kertyviin maksutuloihin ja niistä johtuviin hallintokustannuksiin lienevät marginaalisia, eikä niitä ole mahdollista tarkemmin arvioida. Järjestyksenvalvojen koulutuksesta opetusministeriön hallinnonalalle ja järjestyksenvalvojiksi halukkaille henkilöille aiheutuvat kustannukset riippuvat muista kuin tähän esitykseen sisältyvistä säännösehdoituksista.

4.3. Hallinnolliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä hallinnollisia vaikutuksia. Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen olisi esityksen mukaan voimassa koko valtakunnan alueella, jolloin samalle henkilölle ei enää olisi tarpeen myöntää jär-

estyksenvalvojakorttia useammasta poliisi-piiristä. Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen poikkeukseton määräaikaisuus ja sen uusimiseen mahdollisesti liittyvän lisäkoulutusvaatimuksen valvonta saattavat jonkin verran lisätä näiden asioiden käsittelyn vaatimaa työmäärää. Lupamenettelyä saattaa puolestaan yksinkertaistaa se, että järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksenä oleva koulutus määriteltäisiin yhtenäisesti valtakunnallisina pysyväismääräyksin.

4.4. Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä ympäristövaikutuksia. Järjestyksenvalvojan nimenomaisena velvollisuutena olisi kuitenkin valvoa myös, ettei tilaisuudessa aiheuteta ympäristölle muuta vahinkoa kuin mitä voidaan pitää hyväksyttävänä tilaisuuden tarkoitus ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sisäasiainministeriö asetti 15 päivänä elokuuta 1994 työryhmän laatimaan ehdotuksen laiksi järjestyksenvalvojista. Työryhmän puheenjohtaja on kuulunut jäsenenä myös oikeusministeriön 11 päivänä toukokuuta 1994 asettamaan työryhmään, jonka tehtävä on ollut laatia ehdotus kokoontumisesta ja mielenosoituksia koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Viimeksi mainitun työryhmän mietintö valmistui toukokuussa 1995 (oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 4/1995). Sisäasiainministeriön asettamalla työryhmällä on siten ollut käytettävissään oikeusministeriön asettaman työryhmän laatimaa valmisteluaineistoa, joka on pyritty ottamaan huomioon esitystä laadittaessa.

5.2. Lausunnot

Sisäasiainministeriön edellä mainitun työryhmän 15 päivänä kesäkuuta 1995 valmistuneesta mietinnöstä pyydettiin lausunto yhteensä 20 viranomaiselta ja järjestöltä. Esitys on viimeistelty virkamiestyönä mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

6.1. Riippuvuus muista esityksistä

Esitykseen sisältyvät säännösehdotukset järjestyksenvalvojan toimivaltuuksista on laadittu ottaen huomioon ehdotukset, jotka alajaksossa 5.1 mainittu oikeusministeriön työryhmä on 1. luovuttamassaan mietinnössä tehnyt kokoontumisvapauden käyttämistä ja erilaisissa tilaisuuksissa noudatettavaa järjestystä koskevista säännöksistä.

Kun järjestyksenvalvojista annettavat säännökset siten riippuvat keskeisesti kokoontumislainsäädännön lopullisesta sisällöstä, niitä koskevat esitykset tulisi käsitellä eduskunnassa samanaikaisesti.

Rikoslain kokonaisuudistuksesta on esitystä annettaessa toteutettu ensimmäinen ja toinen vaihe. Oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia koskevat säännökset on myös uudistettu lailla rikoslain muuttamisesta (/), missä järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamista koskevassa 17 luvun 6 §:n rangaistussäännöksessä säädetään rangaistus huvilaissa tarkoitetun järjestysmiehen vastustamisesta. Jos hallituksen esitys kokoontumislainiksi ja tämä esitys vahvistetaan, tulisi rikoslain asianomaista säännöstä vastaavasti muuttaa siten, että se on voimassa samanaikaisesti kokoontumis- ja järjestyksenvalvojalakien kanssa.

6.2. Ahvenanmaa

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 6 kohdan mukaan maakunnalla on eräin poikkeuksin lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Tällä seikalla on käytännössä merkittävä vaikutus ehdotettujen lakien soveltamisalaan ottaen huomioon, että useat suuria matkustajamääriä säännöllisessä liikenteessä Suomen aluevesillä kuljettavista aluksista on rekisteröity Ahvenanmaalla.

Sisäasiainministeriö tulee asettamaan työryhmän selvittämään muun muassa sitä, olisiko tätä esitystä vastaava lainsäädäntö syytä saattaa maakunnallisin lainsäädäntötoimenpitein voimaan myös Ahvenanmaalla.

6.3. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Esityksessä ehdotetut säännökset järjestyksenvalvojan oikeudesta ottaa henkilö kiinni ja säilöön koskevat sellaisia tilanteita, joissa toimenpide on välttämätön hänen estämisekseen tekemästä rikosta. Säilöönotto on lyhytaikainen. Toimenpiteet perustuvat riittävän täsmällisiin lain tasoisiin säännöksiin. Esitys on siten sopusoinnussa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (SopS 19/1990) 5 artiklan ja kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 8/1976) 9 artiklan kanssa.

Katsojien väkivallasta ja epäsopivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa ja

erityisesti jalkapallo-otteluissa tehty eurooppalainen yleissopimus (SopS 9/1987) edellyttää, että sopimuspuolet ryhtyvät valtiotasäntönsä asianomaisten säännösten puitteissa tarvittaviin toimenpiteisiin yleissopimuksen määräysten täytäntöönpanemiseksi. Yleissopimusta sovelletaan muihinkin urheilulajeihin ja -tilaisuuksiin, joissa voidaan otaksua esiintyvän katsojien väkivaltaa tai epäsopivaa käyttäytymistä. Sopimuksessa tarkoitettuja toimenpiteitä ovat muun muassa riittävien järjestystä ylläpitävien voimien käyttö, pääsyn kieltäminen häiriköiltä taikka alkoholin tai huumeiden vaikutuksen alaisilta henkilöiltä sekä alkoholi-juomien ja väkivallantekovälineiden hallussapidon estäminen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki järjestyksenvalvojista

1 §. *Soveltamisala.* Lakia sovellettaisiin yksityishenkilöön, joka on asetettu valvomaan järjestystä ja turvallisuutta tietyssä kohteessa sellaisin oikeusvaikutuksin, että hänellä on tässä tehtävässään toisaalta normaaleja jokamiehenoikeuksia pitemmälle menevät toimivaltuudet puuttua hänen toimialueellaan olevien henkilöiden käyttäytymiseen ja toisaalta tähän tehtävään liittyvä erityinen toimimisvelvollisuus.

Tällaisen oikeudellisen aseman syntymisen edellytykset voidaan jakaa kahteen pääryhmään. Ensiksi henkilön on täytettävä tehtävään säädetyt henkilökohtaiset kelpoisuusvaatimukset. Toiseksi nämä vaatimukset täyttävän henkilön on oltava asianmukaisesti asetettu johonkin sellaiseen tehtävään, johon lainsäädäntö liittyy edellä mainitut oikeusvaikutukset.

Lakiehdotukseen sisältyy säännökset velvollisuuksista ja toimivaltuuksista, jotka tällaisessa asemassa olevalla henkilöllä tehtävässään on. Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös tällaiselta henkilöltä vaadittavista kelpoisuusehdoista sekä niiden täyttymisen toteuttamiseksi noudatettavasta lupahallintomenettelystä.

Pykälän 1 momentissa luetellaan ne säädökset, joiden nojalla henkilö voitaisiin asettaa valvomaan järjestystä ja turvallisuutta lakiehdotuksen mukaisin toimivaltuuksin ja velvollisuuksin. Näitä säädöksiä ovat tämän lakiehdotuksen kanssa samanaikaisesti ehdotettu kokoontumislaki sekä nykyisin voimassa oleva ulkoilulaki ja majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annettu asetus. Merimieslain 74 §:ää ehdotetaan samanaikaisesti täydennettäväksi säännöksellä, joka mahdollistaisi järjestyksenvalvojan asettamisen matkustajia kuljettavalle alukselle.

Momentissa luetellaan lain tasoiset säännökset lähinnä informaation vuoksi, sillä ehdotetun lain soveltamisalasta olisi periaatteessa mahdollista säätää pelkästään muihin lakeihin otettavilla viittaussäännöksillään. Järjestyksenvalvojan velvollisuuksien ja toimivaltuuksien luonteen vuoksi on sen sijaan katsottava, että asetuksen tasoinen säännös järjestyksenvalvojaksi asettamisesta edellyt-

tää laissa tähän annettua valtuutusta. Nykyisin asetuksen tasoista säännöstä järjestyksenvalvojan asettamisesta majoitus- ja ravitsemisliikkeisiin ei voitaisi tarkoituksenmukaisesti sijoittaa mihinkään ennestään säädettyyn lakiin, koska nykyiset säännökset kuuluvat osana elinkeinolainsäädäntöön, jossa lailla säädetään lähinnä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta rajoituksineen, ja kutakin elinkeinoa erikseen koskevat tarkemmat säännökset annetaan asetuksella.

Edellä selostettujen säännösten mukaisesti järjestystä ylläpitämään hyväksytystä ja asetetusta henkilöstä käytettäisiin lainsäädännössä nimitystä *järjestyksenvalvoja*. Nimitys vastaa Ruotsin lainsäädännössä samanlaisessa tehtävässä toimivasta henkilöstä käytettävää sanaa *ordningsvakt* eikä se viittaa tehtävässä toimivan sukupuoleen niin kuin Suomen nykyisessä lainsäädännössä käytetty nimitys *järjestysmies*.

Pykälän 2 momentissa selvennettäisiin ehdotetun lain ja kahden muun lain yhtymäkohtiin liittyviä soveltamisalan rajauksia. Vartioimisliike saa vartioimisliikelain 3 §:n nojalla ottaa vastaan toimeksiannon järjestysmiestehtävien suorittamisesta, mutta lakia ei sen 1 §:n 1 momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan sovelleta järjestysmiestoimintaan. Vartioimisliikelain mukainen toimeksiantokaan ei toisaalta perusta tehtävän suorittajalle järjestysmiehen oikeusasemaa muissa kuin niissä tapauksissa, joissa järjestysmiehen asettaminen on järjestysmiehiä yleisesti koskevien säännösten mukaan mahdollista. Momentissa todettaisiin sen vuoksi, että ehdotettua lakia sovellettaisiin myös tällaista järjestyksenvalvontatoimeksiantoa vartioimisliikkeen puolesta suorittavaan henkilöön. Vartioimisliikelain 1 §:n 1 momentin jälkimmäisen virkkeen mukaisesti momentissa todettaisiin vielä selvyuden vuoksi, että vartijaksi hyväksytyyn henkilöön ei tällöin sovelleta vartioimisliikelain 4 — 6 §:n säännöksiä vartijan oikeusasemasta. Merimieslain 1 §:n mukaan lakia sovelletaan työhön, jota työntekijä sopimuksen perusteella tekee työnantajalle tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan suomalaisessa aluksessa tai väliaikaisesti muualla. Merimieslain 74 §:n mukaan aluksen päälliköllä ja häntä avustavalla henkilöllä on oikeus käyttää voimakeinoja järjestyk-

sen ylläpitämiseksi. Jos aluksen päällikkö asettaa poliisin hyväksymän henkilön lakiehdotuksessa tarkoitetuksi järjestyksenvalvojaksi, tähän henkilöön sovellettaisiin sekä merimieslakia että ehdotettua lakia järjestyksenvalvojasta.

Ehdotettuun lakiin sisältyy lähtökohtaisesti tyhjenteävät säännökset niistä erityisvaltuuksista, jotka järjestyksenvalvojalla on tehtävänsä perusteella. Yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden keskeyttämisestä tai sen määräämisestä päättymään säädettäisiin kuitenkin ehdotetussa kokoontumislaissa, johon kyseiset säännökset asiayhteytensä puolesta kuuluvat, kun sanotuissa toimenpiteissä on kysymys puuttumisesta kokoontumisvapauden ydinsisältöön. Asiasta mainittaisiin 3 momentissa.

Järjestyksenvalvoja koskevilla erityissäännöksillä ei rajoitettaisi heille muiden kansalaisten tavoin kuuluvia oikeuksia, kuten pakkokeinolain (450/1987) 1 luvun 1 §:ssä säädetty jokamiehen kiinniotto-oikeus ja rikoslain voimaannapemisesta annetun asetuksen (39/1889) 12 §:ssä säädetty takaisinotto-oikeus.

2 §. *Järjestyksenvalvojan tehtävä ja toimialue.* Ehdotettu pykälä sisältää yleismäärittelyn järjestyksenvalvojan tehtävän syntyisestä ja sisällöstä.

Kuten 1 §:n perusteluissa on edellä esitetty, ehdotetussa laissa tarkoitettu järjestyksenvalvoja olisi henkilö, joka on asetettu järjestyksenvalvojaksi jonkin 1 §:n 1 momentissa mainitun säädöksen nojalla. Tehtävään asetettavan henkilön tulee olla poliisin järjestyksenvalvojaksi hyväksymä joko yleisesti tai kysymyksessä olevaa yksittäistä tilaisuutta varten. Henkilöllä, jolta puuttuu ehdotetun 10 §:n mukainen järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, ei olisi järjestyksenvalvojalle lakiehdotuksen mukaan kuuluvaa oikeusasemaa siinäkin tapauksessa, että hän sopimuksen tai toimeksiannon perusteella valvoisi järjestystä sellaisessa kohteessa, johon järjestyksenvalvojan asettaminen on säädösten mukaan mahdollista.

Järjestyksenvalvojalle kuuluvien valtuuksien ja velvollisuuksien syntyminen edellyttäisi pykälän 1 momentin mukaan myös sitä, että henkilö suostuu tehtävään. Järjestyksenvalvojalle ehdotuksen mukaan kuuluva tehtävä siihen liittyvine vastuineen on sen luonteinen, ettei ketään voida määrätä siihen vastoin tahtoaan. Ehdotetussa laissa ei määriteltäisi suostumuksen luonnetta oikeustoimena,

vaan järjestyksenvalvojana toimiminen voisi perustua esimerkiksi työsopimukseen, toimeksiannon vastaanottamiseen tai muuhun tahdonilmaisuuksiin. Työnantaja ei voisi määrätä työntekijää järjestyksenvalvojaksi pelkän työnjohto-oikeutensa nojalla, paitsi jos järjestyksenvalvojana toimiminen kuuluu työntekijän tehtäviin työsuhteen ehtojen mukaisesti. Pätevän suostumuksen olemassaololla olisi ratkaiseva merkitys arvioitaessa tehtävän suorituspaikalta pois jääneen järjestyksenvalvojan siviili- ja rikosoikeudellista vastuuta.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin kattelevin yleiskäsittein järjestyksenvalvojan tehtävän sisältö eli se tarkoitus, jota varten järjestyksenvalvoja asetetaan tehtävänsä. Järjestyksenvalvojan tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia. Toiminta tämän päämäärän hyväksi tapahtuisi noudattaen lakiehdotuksen 3 §:n mukaisia yleisiä periaatteita. Järjestyksenvalvojalle lakiehdotuksen mukaan kuuluvien toimivaltuuksien käyttöä rajaa muun muassa tarkoitussidonnaisuuden periaate. Sen mukaan valtuuksia voidaan käyttää vain siihen tarkoitukseen, jota varten ne on säädetty. Jokaista toimivaltuussäännöstä sovellettaessa olisi siten otettava huomioon myös 2 §:n 2 momentissa oleva järjestyksenvalvojan tehtävän määrittelmä.

Järjestyksenvalvojan tehtävä ja siihen liittyvät toimivaltuudet olisivat lakiehdotuksen mukaan voimassa siinä tilaisuudessa tai sillä alueella, jonne hänet kussakin tapauksessa on jonkin 1 §:n 1 momentissa mainitun säädöksen nojalla asetettu järjestyksenvalvojaksi. Alue määriteltäisiin jokaisessa järjestyksenvalvojaksi asettamiseen oikeuttavassa säädöksessä erikseen. Asettamissäädöksen mukaan järjestyksenvalvojan tehtävänä voi olla järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen esimerkiksi yleisötalouden toimeenpanopaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä. Tällaisen alueen rajaa ei ole mahdollista tarkoin määrittellä yleisillä käsitteillä eikä myöskään jokaista tilaisuutta varten etukäteen, sillä rajanärkevä määrääminen edellyttäisi jokaisen kokoontumisilmoituksen johdosta järjestettävää paikalliskatselmusta, joka sitoisi viranomaisten voimavaroja asian merkitykseen nähden kohtuuttomasti. Toimeenpanopaikan välittömäksi läheisyydeksi olisi käytännössä katsottava sellainen tilaisuuden luonteesta ja laajuudesta riippuva alue, jonne tilaisuuden olennaiset vaikutuk-

set järjestyksen ja turvallisuuden kannalta ulottuvat, taikka alue, jolla tapahtuvilla toimintoilla on olennaista vaikutusta järjestykseen ja turvallisuuteen sekä tilaisuudessa että sinne saapuvien ja sieltä poistuvien käyttämillä laukureiteillä.

Voimassa olevan huvilainsäädännön mukaisilla huvitilaisuuden toimeenpanopaikan ja sen välittömän läheisyyden käsitteillä ei ole mahdollista viitata luontevasti esimerkiksi leirintäalueen järjestyksenvalvojan toimialueeseen. Lakiehdotuksen uueissa säännöksissä joudutaan kuitenkin viittaamaan siihen alueeseen, jossa järjestyksenvalvojan tehtävät ja toimivaltuudet kyseisessä tapauksessa ovat voimassa. Jotta viittaaminen olisi kielenkäytön kannalta sujuvaa, järjestyksenvalvojan tehtävien ja toimivaltuuksien voimassaoloalueesta käytettäisiin lyhyttä nimitystä *toimialue*. Käsite esiintyy lakiehdotuksessa useita kertoja. Jos lainsäädäntöön otetaan uusia säännöksiä, jotka mahdollistavat järjestyksenvalvojen asettamisen tietynlaisiin tilaisuuksiin tai tietyille alueille, esillä olevan lakiehdotuksen systematiikka edellyttää välttämättä, että uusissa säännöksissä samalla rajataan niiden nojalla tehtävänsä asetetun järjestyksenvalvojan toimialue.

Tilaisuuden toimeenpanija taikka muu järjestyksenvalvojan työnantaja tai toimeksiantaja ei voi palvelussuhteeseen tai toimeksiantoon liittyvän lojaalisuusvaatimuksenaan nojalla edellyttää järjestyksenvalvojan menettelevän tavalla, joka poikkeaisi voimassa olevista säännöksistä taikka viranomaisten niiden nojalla toimivaltansa rajoissa antamista käskyistä tai määräyksistä. Kun 3 momentissa ei luoda viranomaisille uusia toimivaltuuksia ja kun esimerkiksi poliisimiehen antamien käskyjen yleisestä noudattamisvelvollisuudesta säädetään erikseen, ehdotettu säännös on pääasialliselta merkitykseltään informatiivinen. Poliisi ja pelastusviranomaiset voivat etukäteen antaa järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen sekä rikosten ja onnettomuuksien estämiseen liittyviä käskyjä ja määräyksiä. Muu käskyjen ja määräysten antamiseen oikeutettu viranomainen voi olla esimerkiksi terveysviranomainen oman toimialansa puitteissa. Järjestyksenvalvojan työnantajan tai toimeksiantajan olisi huolehdittava siitä, että järjestyksenvalvoja saa tiedon viranomaisten antamista käskyistä ja määräyksistä. Järjestyksenvalvojan tulee saada tutustua muun muassa ehtoihin, jotka poliisi mahdollisesti on

asettanut kokoontumisilmoituksen johdosta tekemässään päätöksessä. Varsinkin yleisötilaisuuden luonteeseen kuuluu, että viranomaisilla saattaa olla aihetta antaa järjestyksenvalvojalle tässä tarkoitettuja käskyjä tai määräyksiä myös tilaisuuden aikana.

3 §. *Toiminnassa noudatettavat periaatteet.* Pykälässä määriteltäisiin nykyään valittavia oikeuskäsityksiä vastaavat yleiset periaatteet, joiden mukaisesti järjestyksenvalvojan tulee tehtävässään toimia. Säännöksen ilmentämät päämäärät ovat olleet järjestyksenvalvoja koskevien yksityiskohtaisten toimivaltuus- ja menettelytapasäännösten laatimisen lähtökohtana. Järjestyksenvalvojan tulee sen vuoksi noudattaa 3 §:ssä määriteltyjä periaatteita myös harkitessaan konkreettisia toimenpiteitään lain säännösten mahdollistamien vaihtoehtojen välillä.

Kokoontumislakiehdotuksen lähtökohtana on ollut, ettei yleisten kokousten ja julkisten huvitilaisuuksien järjestämistä tulisi rajoittaa turhilla järjestysluontoisilla säännöksillä ja luvilla. Rajoitusten tulisi perustua siihen, että ne ovat välttämättömiä järjestyksen ja turvallisuuden, osanottajien ja sivullisten oikeuksiin tai ympäristön kannalta.

Tällaiset erilaisten tilaisuuksien sallimista ja toteuttamistapaa ohjaavat periaatteet on luonnollisesti otettava huomioon myös arvioidessa tilaisuudesta vastuussa oleviin ja siinä myötävaikuttaviin henkilöihin kohdistettavia vaatimuksia samoin kuin heidän tässä tehtävässään tarvitsemiaan toimivaltuuksia. Sama koskee myös muun kuin yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestyksenvalvojaa, sillä järjestyksenvalvojan tehtävään asettamisen tarkoituksena on toimintaympäristöjen eroavuuksista huolimatta kaikissa tapauksissa jokseenkin samojen oikeushyvien suojeleminen.

Järjestyksenvalvoja saattaa joutua tilanteeseen, jossa samanaikaiset mutta eri suuntaiset oikeudelliset intressit asettavat hänen toiminnalleen hyvinkin ristiriitaisia odotuksia. Lakiehdotuksen keskeisenä lähtökohtana on, että järjestyksenvalvojan tulee tehtävässään ottaa huomioon ensisijaisesti yleisön turvallisuus. Asian tärkeyden vuoksi tästä ehdotetaan säädettäväksi järjestyksenvalvojan toimintaperiaatteita koskevan pykälän 1 momentissa. Järjestyksenvalvojan olisi siten asetettava yleisön turvallisuus esimerkiksi tilaisuuden järjestäjän taloudellisen edun edelle.

Järjestyksenvalvojalla on säädetyin edel-

lytyksin valta tehtävässään puuttua muiden henkilöiden oikeuksiin. Järjestyksenvalvojan tehtävän edellyttämän luottamuksen ja arvonannon ylläpitämiseksi tämän tehtävän suorittamiselle on asetettava myös eräitä sellaisia laatuvaatimuksia, joita lainsäädäntö jo perinteisesti liittää poliisitehtävienkin suorittamiseen. Järjestyksenvalvojan edellytetäisiin siten toimivan asiallisesti ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen. Samojen periaatteiden mukaista on, että myös järjestyksenvalvojan tulee järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi käyttää ensisijaisesti neuvoja, kehotuksia ja käskyjä. Välitön fyysinen puuttuminen toisen henkilön omaisuuteen tai itse henkilöön on näiden periaatteiden mukaisesti oikeutettua, jos neuvot, kehotukset ja käskyt eivät ole johtaneet tai eivät ilmeisesti johtaisi tarkoitettuun tulokseen taikka jos erityinen vaaratilanne edellyttää järjestyksenvalvojan ryhtyvän kiireellisiin toimenpiteisiin riippumatta niiden kohteeksi joutuvien henkilöiden suhtautumisesta asiaan.

Järjestyksenvalvoja saattaa joissakin tapauksissa joutua ryhtymään suurempiarvoisten oikeuksien tai etujen suojelemiseksi myös sellaisiin toimenpiteisiin, joista jollekulle aiheutuu vahinkoa tai haittaa. Yhdenmukaisesti viranomaisvaltuuksien käyttöä ohjaavien säännösten ja periaatteiden kanssa myös järjestyksenvalvojan velvollisuudeksi säädettäisiin toimia siten, ettei siitä aiheudu suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

4 §. *Turvallisuuden varmistaminen toimialueella.* Kuten tästäkin pykälästä ilmenee, järjestyksenvalvojan ensisijaisena tehtävänä on huolehtia henkilöiden turvallisuudesta toimialueellaan. Edellä 2 §:n 2 momentin perusteluissa esitetyn mukaisesti toimialueella tarkoitetaan sitä aluetta, jolla järjestyksenvalvojan tehtävä ja toimivaltuudet ovat voimassa sen säädöksen mukaan, jonka perusteella hänet on kysymyksessä olevassa tapauksessa asetettu järjestyksenvalvojaksi.

Turvallisuusvaaran havaittuaan järjestyksenvalvojan tulee viipymättä ilmoittaa siitä tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle. Järjestyksenvalvojan tulee myös heti ryhtyä tilanteen edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin. Näistä pykälässä mainittaisiin esimerkkeinä yleisön varoittaminen, yleisön ohjaaminen pois vaara-alueelta sekä vaaran aiheuttajan poistaminen. Lakitekstissä ei ole mahdollista yksityiskohtaisesti määritellä,

miten pitkälle meneviin toimenpiteisiin järjestyksenvalvoja on tehtävässään velvollinen ryhtymään. Järjestyksenvalvojan toimimisvelvollisuutta voidaan luonnehtia yleisesti ottaen niin, ettei hänen asemansa edellytä tehtävien suorittamista oman hengen tai terveyden uhalla, mutta hän ei toisaalta voisi poistua paikalta ensimmäisten joukossa heti vähäisenkin vaaratilanteen ilmaannuttua.

Vastuu toimialueella olevien henkilöiden turvallisuudesta on ensisijaisesti alueen haltijalla, siellä toimeenpantavan tilaisuuden järjestäjällä ja järjestyksenvalvojalla. Poliisiviranomaisten paikalle hälyttäminen on kuitenkin luonnollinen jatkotoimenpide silloin, kun järjestyksenvalvojan omat keinot turvallisuusvaaran poistamiseksi ovat riittämättömät. Vaaratilanteen laadun niin vaatiessa järjestyksenvalvojan velvollisuutena on ilmoittaa asiasta myös pelastusviranomaiselle.

5 §. *Sivullisten ja ympäristön turvaaminen.* Vaikka edellisessä pykälässä korostetaan järjestyksenvalvojan ensisijaista vastuuta nimenomaan hänen toimialueellaan olevien henkilöiden turvallisuudesta, niin järjestyksenvalvojan, alueen haltijan ja siellä toimeenpantavan tilaisuuden järjestäjän olisi tämän ohella otettava huomioon myös muiden kuin alueella olevien edut siten kuin 5 §:ssä säädettäisiin.

Kokoontumisvapauden ja muiden henkilöiden perusoikeuksien välisessä intressivertailussa on lähdettävä siitä, että tilaisuuden yhteydessä on pystyttävä periaatteessa kokonaan torjumaan sivullisten turvallisuuden vaarantaminen. Myös sivullisille, liikenteelle ja kotirauhalle aiheutuvien häiriöiden on pysyttävä kohtuullisissa rajoissa, vaikkakin useiden tilaisuuksien säännönmukaisesta luonteesta johtuu, ettei ainakaan jonkinasteisilta häiriöiltä täysin voida välttyä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin järjestyksenvalvojan velvollisuudesta valvoa, ettei tilaisuudesta aiheudu vaaraa eikä edellä mainittuihin oikeushyviin kohdistuvaa kohtuutonta häiriötä. Tässä yhteydessä käytetty sananvalinta perustuu siihen, että järjestyksenvalvojalta edellytetään intressivertailua nimenomaan silloin, kun hänet on asetettu järjestyksenvalvojaksi johonkin tilaisuuteen. Jos järjestyksenvalvojan toimialueena sen sijaan on esimerkiksi leirintäalue, juuri tässä momentissa mainitun laatuiset vaarat ja häiriöt eivät liity itse alueeseen ja sen normaaliin käyttöön, vaan niihin puuttuminen perustuisi lakiehdotuksen muihin säännöksiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vastaavasti järjestyksenvalvojan valvontavelvollisuudesta omaisuus- ja ympäristövahinkojen torjumiseksi. Toisten omaisuuden vahingoittaminen järjestyksenvalvojan toimialueella olisi pyrittävä estämään kokonaan. Ympäristövahinkojen osalta valvontavelvollisuus sen sijaan olisi suhteellinen ja riippuisi siitä, millaisten ympäristövaikutusten aiheuttamista voidaan pitää hyväksyttävänä kulloistenkin olosuhteiden ja tilanteen kokonaisarvioinnin perusteella. Jos kysymyksessä on yleisötilaisuus, tilaisuuden tarkoitus olisi nimenomainen arviointiperuste kaikkien muiden asiaan vaikuttavien seikkojen ohella. Vähäistenkin ympäristövahinkojen täydellinen estäminen jo tilaisuuden aikana ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista. Jätelain (1072/1993) 20 §:n 1 momentissa säädetään huvi- tai muun tilaisuuden järjestäjän velvollisuudesta puhdistaa tilaisuuden seurauksena roskaantunut alue.

Pykälän 3 ja 4 momentissa säädettäisiin järjestyksenvalvojan toimenpiteistä 1 tai 2 momentissa mainittujen seikkojen tultua hänen tietoonsa. Toimenpidekynnyksen ylityttyä järjestyksenvalvojan tulee viipymättä ilmoittaa asiasta alueen haltijalle tai siellä toimeenpantavan tilaisuuden järjestäjälle. Hänen tulee heti ryhtyä käytettävissään oleviin toimenpiteisiin vaaran, vahingon tai haitan estämiseksi. Jolleivät järjestyksenvalvojan toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi ole olleet riittäviä, hänen olisi ilmoitettava siitä poliisille ja asian laadun vaatiessa myös pelastusviranomaiselle.

6 §. *Pääsyn estäminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin järjestyksenvalvojalla on ehdoton velvollisuus estää henkilön pääsy hänen toimialueelleen. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sen lisäksi tapauksista, joissa pääsyn estäminen on järjestyksenvalvojan harkittavissa. Järjestyksenvalvojan on luonnollisesti arvioitava sekä ehdottoman että harkinnanvaraisen toimenpiteensä edellytykset asiallisin perustein ja lakiehdotuksen tavoitteiden kannalta. Toimialueen käsitelmäärityksen suhteen viitataan tässä yhteydessä lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin perusteluihin.

1 momentti. Järjestyksenvalvojan ehdoton velvollisuus estää henkilön pääsy hänen toimialueelleen liittyisi niihin tapauksiin, joissa on ilmeistä, että alueelle pyrkivä vaarantaisi siellä järjestystä tai turvallisuutta. Alkoholin käytön yhteiskunnallinen arviointi on muut-

tunut siten, ettei henkilöön kohdistettavien toimenpiteiden perusteena esimerkiksi poliisilaissa (493/1995) pidetä henkilön päihtymystä sellaisenaan, vaan toimenpiteet perustuvat henkilön käyttäytymisestä hänelle itselleen tai hänen ympäristölleen aiheutuvaan vaaraan, joka voi johtua hänen päihtymyksestään tai yhtä hyvin muustakin syystä. Yhdenmukaisesti tämän kanssa päihtymys sellaisenaan ei olisi myöskään järjestyksenvalvojalle peruste henkilön pääsyn estämiselle, vaan se otettaisiin huomioon arvioitaessa henkilön mahdollisesti aiheuttamaa vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle. Muita seikkoja, jotka järjestyksenvalvojan tulee tässä arvioinnissa ottaa huomioon, olisivat henkilön käyttäytyminen ja varustautuminen. Arvioinnissa olisi tilanteesta riippuen otettava huomioon myös näiden seikkojen yhteisvaikutus. Esimerkiksi sinänsä harmittomasti käyttäytyvä alkoholin vaikutuksen alainen henkilö voi ärsyyntyessään käyttää väkivallan tekoon sellaistaakin mukanaan olevaa välinettä, jota ei normaalikäytössä katsota vaaralliseksi.

Järjestyksenvalvojalla olisi ehdoton velvollisuus estää henkilön pääsy hänen toimialueelleen myös siinä tapauksessa, ettei alueelle pyrkivä henkilö ole täyttänyt sinne pääsemisen edellytykseksi asetettua vähimmäisikää. Tällaisten määräysten antaminen saattaisi tulla kysymykseen esimerkiksi sellaisten yleisötilaisuuksien kohdalla, joiden ohjelmaa ei voida pitää sopivana lapsille tai nuorille.

2 momentti. Harkinnanvaraisista pääsyn estämisen perusteista mainitaan ensimmäisenä se, että henkilön on aikaisemman käyttäytymisensä perusteella syytä epäillä vaarantavan järjestystä tai turvallisuutta järjestyksenvalvojan toimialueella. Tällöin on yleensä kysymys siitä, ettei henkilön käyttäytyminen vielä hänen pyrkiessään alueelle aiheuta vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle, mutta aikaisemmat kokemukset ovat osoittaneet, että hänen käyttäytymisensä muuttuu hänen oleskelunsa aikana sellaiseksi, että hänet on säännönmukaisesti jouduttu poistamaan esimerkiksi yleisötilaisuudesta tai ravitsemisliikkeestä. Pääsyn estäminen tällä perusteella on luonteeltaan henkilön aikaisemmasta käyttäytymisestä saatuihin kokemuksiin perustuva ennalta estävä toimenpide, jota ei saa käyttää rangaistuksenluonteisesti. Pääsyn estämiseen tällä perusteella ei siten ole aihetta esimerkiksi silloin,

kun henkilö on kerran aikaisemmin aiheuttanut päihtyneenä järjestyshäiriön, mutta hän pyrkii nyt selvin päin tilaisuuteen, jossa hänellä ei ole mahdollisuutta alkoholin nauttimiseen. Tähän lakiehdotukseen tai kokoon-tumislakiehdotukseenkaan ei ehdoteta huvilain 14 §:ää vastaavia säännöksiä kokoontu-mispaikan haltijan ja poliisipiirin päällikön oikeudesta kieltää henkilöltä määräajaksi pääsy julkisiin huvitilaisuuksiin.

Järjestyksenvalvojalla olisi oikeus estää pääsy myös henkilöltä, joka ei täytä sitä, mitä tilaisuuden järjestäjä tai alueen haltija on asettanut sinne pääsyn ehdoksi. Tavallisin ehto on vaaditun sisäänpääsymaksun suorittaminen. Myös ravitsemisliikkeen harjoittajan asettamat ikäraajat ovat yleisiä. Järjestäjällä ei kuitenkaan ole oikeutta asettaa tilaisuuteen pääsulle sellaista ehtoa, joka merkit-sisi rikoslain 11 luvun 9 §:ssä (578/1995) rangaistavaksi säädettyä syrjintää. Mainitun pykälän mukaan syrjintään syyllistyy muun muassa se, joka elinkeinotoiminnassa, yleisöpalvelussa tai julkista tilaisuutta järjestet-täessä ilman hyväksyttävää syytä ei palvele jotakuta yleisesti noudatettavilla ehdoilla tai kieltäytyy päästämästä jotakuta tilaisuuteen rodun, kansallisen tai etnisen alkuperän, ihonvärin, kielen, sukupuolen, iän tai muun lainkohdassa luetellun tai niihin rinnastettavan seikan perusteella. Lainkohdan valossa on selvää, etteivät myöskään "yleisesti nou-datettavat ehdot" saa ilman hyväksyttävää syytä perustua säännöksessä mainittuihin henkilökohtaisiin seikkoihin. Myös järjestyksenvalvoja syyllistyy syrjintään, jos hän pa-nee täytäntöön järjestäjän asettaman syrjintää merkitsevän ehdon.

Kolmas peruste pääsyn estämiselle olisi, että henkilön on syytä epäillä pitävän hallus-saan esineitä tai aineita, joiden hallussapito järjestyksenvalvojan toimialueella on lain taikka tilaisuuden järjestäjän tai poliisin aset-tamien ehtojen mukaan kielletty. Säännöksiä hallussapitokielloista annettaisiin ehdotetun kokoon-tumislain 23 §:ssä. Pääsyn kieltämi-nen tällä perusteella edellyttäisi henkilöön kohdistuvaa konkreettista epäilyä, jonka to-dennäköisyysasteen ei kuitenkaan tarvitse olla suuri. Epäily voi perustua esimerkiksi ruumiinrakenteesta poikkeaviin vaatetuksen ulkonemiin, käsien asentoon tai aikaisem-paan kielletyn tavaran hallussapitoon. Ehdotetun kokoon-tumislain 23 §:n 4 momentin perusteella järjestäjä tai poliisi voi myös tilaisuuden luonteen vaatiessa asettaa pääsyn

ehdoksi, että henkilö alistuu mukanaan ole-vien tavaroidensa tarkastukseen sen toteami-seksi, ettei hänellä ole mukanaan esineitä tai aineita, joiden tuominen tilaisuuteen on kiel-letty. Tarkastus voidaan tällöin tehdä sattumavaraisesti valituille tai kaikillekin tilai-suuteen pyrkiville eikä sen tarvitse edellyttää juuri kyseiseen henkilöön kohdistuvaa epäi-lyä. Vaikka esimerkiksi tilaisuuden järjestäjä olisi asettanut tarkastukseen alistumisen tilai-suuteen pääsyn ehdoksi, tilaisuuteen pyrki-vää ei tällaisessakaan tapauksessa voi pakot-taa alistumaan tarkastukseen. Tällöin hän voi joko tyytyä siihen, ettei häntä päästetä tilai-suuteen, tai osoittaa vapaaehtoisesti, ettei kiellettyjä esineitä ja aineita ole eikä pääsyn estämiseenikään siten ole aihetta.

7 §. *Henkilön poistaminen, kiinniottami-nen ja säilöissäpito.* Toisin kuin voimassa olevassa laissa, tässä pykälässä säädettäisiin vain järjestyksenvalvojan muttei poliisimie-hen toimivaltuuksista. Poliisimiehen toimi-valtuudet määräytyvät myös tässä pykälässä tarkoitettujen toimenpiteiden osalta poliisi-lain perusteella ottaen lisäksi huomioon eh-dotettuun kokoon-tumislakiin sisältyvät eri-tyissäännökset.

1 momentti. Myös tämän pykälän mukai-set järjestyksenvalvojan toimivaltuudet olisi-ivat voimassa hänen toimialueellaan, joka lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaisesti määräytyisi sen säädöksen perusteella, jonka nojalla järjestyksenvalvoja on asetettu tehtä-väänsä. Toimialueen käsitelmärittelyn suh-teen viitataan tässä yhteydessä viimeksi mai-nitun momentin perusteluihin.

Toimenpiteiden edellytyksiin ehdotetaan eräitä muutoksia nykyiseen verrattuna. Edel-lä 6 §:n perusteluissa esitetystä syystä päih-tymys sellaisenaan ei enää riittäisi myöskään 7 §:ssä säädettyjen toimenpiteiden perus-teeksi, vaan niihin ryhtyminen edellyttäisi, että henkilö päihtyneenä häiritsee järjestyk-senalvojan toimialueella järjestystä tai mui-ta henkilöitä (1 kohta). Milloin kysymys on yleisötilaisuudesta, kussakin tapauksessa oli-si tilaisuuden luonteen mukaan arvioitava, onko esimerkiksi tiedottomassa tilassa ole-van päihtyneen katsottava jo tällä perusteella aiheuttavan tässä tarkoitettua häiriötä. Järjes-tyksen häiritseminen uhkaavalla esiintymi-sellä, meluamalla tai väkivaltaisuuksella taik-ka turvallisuuden vaarantaminen millä tahan-sa tavalla oikeuttaisi toimenpiteisiin, kuten nykyisinkin (2 kohta). Voimassa olevassa laissa säädetään lisäedellytykseksi, että hen-

kilö ei kiellosta huolimatta lakkaa mainitunlaisesta käyttäytymisestä. Ehdotetussa laissa tätä ei kirjoitettaisi näkyviin, koska järjestyksenvalvojan olisi jo 3 §:stä ilmenevien yleisten toimintaperiaatteidensa mukaisesti pyrittävä palauttamaan järjestys ja turvallisuus ensisijaisesti mahdollisimman lievien toimenpitein. Jos henkilö välittömästi noudattaa järjestyksenvalvojan hänelle antamaa kehotusta, aihetta enempään toimenpiteisiin ei yleensä ole, jollei henkilö toista kehotuksen aiheuttanutta menettelyään. Järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi annetun tarpeellisen käskyn noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavat toimenpiteet edellyttäisivät edelleen nimenomaisesti, että henkilölle on huomautettu asiasta (3 kohta). Järjestyksenvalvojan toimialuetta koskevien turvallisuusmääräysten ja -ohjeiden muu kuin törkeä rikkomisen ei yleensä sellaisenaan aiheuta konkreettista vaaraa, joten tällaisissa tapauksissa on kohtuullista ennen enempää toimenpiteitä varmistautua siitä, että järjestyksenvalvojan toimialueella oleva henkilö on tietoinen ohjeista ja hän on ymmärtänyt ne oikein. Konkreettista vaaraa aiheuttavaan turvallisuusohjeiden rikkomiseen järjestyksenvalvoja voisi puuttua jo momentin 2 kohdan nojalla. Muutoksena voimassa oleviin säännöksiin henkilön elämäntapoihin perustuvat epäilyt eivät ehdotuksen mukaan oikeuttaisi toimenpiteisiin, vaan toimenpiteiden tulee perustua hänen senhetkiseen konkreettiseen käyttäytymiseensä.

Edellä selostetuissa tapauksissa järjestyksenvalvojan ensisijaisena toimenpiteenä olisi henkilön poistaminen järjestyksenvalvojan toimialueelta. Henkilön poistaminen riittää yleensä lopettamaan sen vaaran tai häiriön, jonka vuoksi toimenpiteeseen on ryhdytty.

2 momentti. Jos paikalta poistaminen on nimenomaan häiriön tai vaaran poistamisen kannalta ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoinkaan poistaa, järjestyksenvalvojalla olisi myös ehdotetun lain mukaan oikeus ottaa henkilö kiinni. Kiinni otettu olisi viipymättä luovutettava poliisin haltuun. Järjestyksenvalvojan toimivaltuuksiin ei sisälly oikeutta päättää itsenäisesti henkilön vapauten kohdistuvista toimenpiteistä, vaan kiinniotto-oikeuden tarkoituksena on henkilön poistumisen estäminen siihen asti, kunnes poliisi on paikalla ja päättää poliisilain säännösten perusteella, miten kiinni otetun suhteen menetellään. Poliisilain mukaan poliisi saa ottaa henkilön

säilöön muun muassa kaikissa niissä tapauksissa, joissa järjestyksenvalvojalla lakiehdotuksen mukaan olisi oikeus ottaa henkilö kiinni hänen poliisin haltuun luovuttamistaan varten. Poliisilain mukaiset kiinniottovaltuudet eivät tosin ulotu tapauksiin, joissa on kysymys pelkästä järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi annettujen käskyjen rikkomisesta, mutta järjestyksenvalvojalakaan ei tällöin voi yleensä olla kiinniotto-oikeutta, kun henkilön paikalta poistaminen on juuri tämänlaatuisissa tapauksissa jokseenkin poikkeuksetta riittävä keino estää häntä uusi-masta menettelyään.

3 momentti. Kiinni otettua ei ole käytännössä läheskään aina mahdollista luovuttaa poliisin haltuun välittömästi. Ehdotuksen mukaan kiinni otettu voitaisiin edelleen pitää säilössä, kunnes hänet on luovutettu poliisin haltuun. Hänen vapaudenmenetyksensä har-kitseminen on kuitenkin poliisin asiana heti kiinnioton jälkeen. Säilössäpito edellyttäisi siten poliisin tapauskohtaisesti antamaa suostumusta. Toimivalta suostumuksen antamiseen ei riippuisi poliisimiehen asteellisesta virka-asemasta, vaan sen voisi antaa kyseisellä alueella poliisitoiminnasta vastaava poliisimies, yleensä poliisiaseman päivystäjä tai hälytyspartion johtaja. Suullisesti annettu suostumus olisi riittävä.

Säilössäpito ei saisi jatkua kauemmin kuin sen peruste on olemassa. Vaikka säilöönotto jo luonteensa vuoksi estää kiinni otettua jatkamasta vaaran tai häiriön aiheuttamista sillä hetkellä, säilössäpidolle on lainmukainen peruste niin kauan kuin henkilö vapaaksi päästessään ilmeisesti ryhtyisi uudelleen käyttäytymään kiinniottoon oikeuttavalla tavalla. Säilössäpidon ehdoton enimmäisaika olisi kuitenkin neljä tuntia kiinniot-tamisesta. Henkilön säilössäpito yleisötilaisuuden toimeenpanopaikalla ei kuitenkaan saisi kestää kauemmin kuin siihen asti, kun tilaisuus on päättynyt ja yleisö poistunut.

Järjestyksenvalvojan olisi säilössäpidon enimmäisajan kuluttua päästettävä henkilö vapaaksi, jollei poliisi ole häntä siihen mennessä noutanut. Määräaikaa voidaan luonnehtia myös poliisia velvoittavaksi siinä mielessä, että poliisin on viimeistään sen kuluessa ryhdyttävä jatkotoimenpiteisiin pitäessään tarpeellisenä jatkaa poliisin suostumuksella säilöön otetun henkilön vapaudenmenetystä.

Säilössäpidossa olisi noudatettava ohjeita, jotka sisäisestä turvallisuudesta vastaava mi-

nisteriö valtuutettaisiin antamaan. Ohjeita tarvittaisiin muun muassa säilössäpidon ja poliisiin siihen antaman suostumuksen kirjaamisesta.

Milloin tässä pykälässä säädettyjä toimenpiteitä joudutaan kohdistamaan päihtyneeseen, joka ei kykene huolehtimaan itsestään, häntä ei tule poistaa paikalta, vaan asianmukainen menettely edellyttää ilmoitusta poliisille. Poliisinkin tällaisiin henkilöihin kohdistamiin menettelytapoihin kuuluu, että henkilön tila selvitetään tarvittaessa lääkärin avulla ennen kuin päätetään hänen säilönotostaan.

4 momentti. Aluksella kiinni otettua ei ole mahdollista luovuttaa poliisille ennen laivan saapumista satamaan. Olosuhteista riippuen alukselta ei aina ole mahdollista myöskään saada välittömästi yhteyttä poliisiin, joka antaisi luvan kiinni otetun säilössäpitoon. Poliisin suostumuksella ei myöskään olisi käytännön merkitystä tapauksissa, joissa henkilö kiinniottamisen perusteen laakattua päästetään vapaaksi vielä aluksen ollessa merellä, varsinkaan jos tapaukseen ei ole liittynyt mitään muutakaan, mikä vaatisi poliisiin jälkikäteisiä toimenpiteitä. Sen vuoksi ehdotetaan, että kiinnioton tapahduttua aluksella olisi säilössäpitoajan suhteen noudatettava 4 momentin säännöksiä, jotka näissä tapauksissa korvaisivat 3 momentin säännökset. Aluksella kiinni otetun säilössäpito edellyttäisi aluksen päällikön määräystä, koska päälliköllä on ylin vastuu muun muassa järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä aluksella. Säilössäpito aluksella saisi ilman laissa rajoitettua tuntimäärää jatkua niin kauan kuin kiinniottamisen peruste on olemassa. Säilössäpidon olisi kuitenkin päätyttävä viimeistään aluksen saavuttua seuraavaan matkareitillä olevaan satamaan. Kiinni otettu voitaisiin satamassa säilöstä päästettäessä luovuttaa poliisille, jos poliisi on häntä noutamassa ja jos luovuttamiseen ei viranomaisen kansainvälinen toimivallan jako huomioon ottaen ole oikeudellista estettä. Muussa tapauksessa hänen on annettava poistua alukselta.

Tähän pykälään perustuvan kiinniotto-oikeuden ohella järjestyksenvalvojalla on myös pakkokeinoin lain 1 luvun 1 §:ssä säädetty jokamiehen kiinniotto-oikeus.

8 §. *Kielletyt esineet ja aineet.* Pykälässä säädettäisiin järjestyksenvalvojan toimivaltuudesta tarkastaa henkilö hänen hallussaan mahdollisesti olevien vaarallisten esineiden

ja aineiden toteamiseksi sekä ottaa pois tarkastuksessa tai muuten tavatut kielletyt esineet ja aineet. Pykälässä tarkoitettu lakiin perustuva oikeus antaa hallussapitoa koskevia määräyksiä sisältyy esimerkiksi koontumislain 23 §:n 3 momenttiin.

1 momentti. Metallinilmamisella tai muulla sellaisella teknisellä laitteella saataisiin tarkastaa, ettei järjestyksenvalvojan toimialueelle pyrkivällä tai siellä olevalla olevilla tai mukanaan vaarallisia esineitä tai aineita. Tarkastuksen suorittamiseksi henkilö voitaisiin määrätä kulkemaan metallinilmaisimen kautta. Tarkastuksen tavoitteiden kannalta ei sen sijaan ole asianmukaista kohdistaa röntgensäteilyä henkilöön. Sen vuoksi röntgenlaitetta tai muuta vastaavaa laitetta saataisiin käyttää vain henkilöllä mukanaan olevan irtaimen omaisuuden tarkastamiseen, jolloin esimerkiksi laukkuja ei muulloin kuin erityisen aiheen ilmaantuessa olisi tarpeen avata eikä tutkia niiden sisältöä tarkoin. Kun röntgenlaitteita ei käytännössä kuitenkaan tulisi olemaan kaikilla huvipaikoilla, voitaisiin henkilön mukana olevat tavarat tarkastaa muullakin sopivalla tavalla nykyisen käytännön mukaisesti esimerkiksi avaamalla laukku, kun siihen on perusteltua aihetta. Jos järjestäjä tai poliisi olisi kokoontumislain 23 §:n 4 momentin olosuhteissa, tilaisuuden luonne huomioon ottaen päätyntyn siihen, että tilaisuuteen saapuvilla voi olla hallussaan lain nojalla kiellettyjä esineitä tai aineita, järjestyksenvalvojalla olisi oikeus tilaisuuden järjestäjän tai poliisin määräyksestä tarkastaa sinne saapuvien mukana olevat irtaimet tavarat kuten laukut. Säännös ei kuitenkaan oikeuttaisi henkilötarkastukseen sen tutkimiseksi, mitä tarkastettavalla on vaatteissaan tai muutoin yllään. Järjestyksenvalvojalla olisi kuitenkin käytettävissään aina tämän lain 6 §:ssä säädettäväksi ehdotetut valtuudet kieltää tilaisuuteen pääsy henkilöltä. Ehdotetun 13 §:n mukaan sisäasiainministeriö antaisi tarkempia määräyksiä tarkastuksen suorittamisesta.

2 momentti. Milloin järjestyksenvalvoja on 7 §:n 2 momentin perusteella ottanut henkilön kiinni, kiinni otettu saataisiin häntä säilöön pantaessa tai muutenkin ennen hänen poliisille luovuttamista tarkastaa sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voisi vaarantaa säilössäpidon taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Säännös vastaa sisällöltään ja tarkoitukseltaan poliisilain 22 §:n 1 moment-

tia sillä eroavuudella, ettei järjestyksenvalvojalla ole oikeutta tarkastaa henkilöä hänen tunnistamiseksi tarvittavan asiakirjan löytämiseksi. Tässä yhteydessä toimenpiteen tarkoituksena on parantaa järjestyksenvalvojen työturvallisuutta, varmistaa kiinni otetun pysyminen järjestyksenvalvojan huostassa sekä estää kiinni otettua aiheuttamasta vaaraa itselleen tai muille, erityisesti muille samanaikaisesti säilöön otetuille.

Tässä momentissa tarkoitettu niin sanottu turvallisuustarkastus olisi sisällöltään samanlainen toimenpide kuin pakkokeinolain 5 luvun 9 §:ssä tarkoitettu henkilöntarkastus, jossa tutkitaan, mitä tarkastettavalla on vaatteissaan tai muutoin yllään. Järjestyksenvalvojalla ei sitä vastoin olisi oikeutta henkilönkatsastusta vastaaviin toimenpiteisiin, joissa on kysymys henkilön ruumiin tarkastamisesta tai siihen kohdistuvasta tutkimuksesta. Henkilöntarkastuksen ja -katsastuksen välistä rajanvetoa on esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntöä käsittelevässä oikeuskirjallisuudessa valaistu esimerkein, joiden mukaan myös sen tarkastaminen, mitä henkilöllä on vaatteen ja ihon välissä, on henkilöntarkastusta, kun taas ruumiinonteloiden tarkastaminen esineen löytämiseksi on henkilönkatsastusta. Peruukin tarkastaminen on tarkastusta, mutta tekoäsenen tarkastaminen on katsastusta.

Toisin kuin henkilönkatsastuksen osalta pakkokeinolainsäädännössä ei ole nimenomaista säännöstä henkilöntarkastuksen suorittajan sukupuolesta. Myöskään poliisilaissa ei säädetä vapaudenmenetykseen liittyvän turvallisuustarkastuksen suorittajan sukupuolesta. Nimenomaisia säännöksiä asiasta ei sen vuoksi ehdoteta annettavaksi myöskään järjestyksenvalvojan suorittaman tarkastuksen osalta. Järjestyksenvalvojan olisi kuitenkin otettava huomioon, että toiminnan asiallisuutta koskevasta vaatimuksesta johtuu, että jos tarkastus on perusteellinen, tarkastuksen suorittajan on oltava samaa sukupuolta kuin tarkastettava. Virkatoiminnan asiallisuusvaatimuksen on vakiintuneesti katsottu edellyttävän samaa menettelyä viranomaisen suorittamassa henkilöntarkastuksessa.

3 momentti. Jos järjestyksenvalvojan toimialueelle pyrkivän tai siellä olevan taikka säilöön otetun tarkastuksessa on tavattu edellä tarkoitettuja vaarallisia esineitä tai aineita, järjestyksenvalvojalla olisi oikeus ottaa ne pois. Vastaava poisotto-oikeus järjestyksenvalvojalla olisi myös, milloin hänen toimi-alueellaan olevalta henkilöltä on muuten ta-

vattu esine tai ainetta, joita voidaan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen tai sellaisella rikoksella uhkaamiseen. Poisotto-oikeus koskisi muitakin sellaisia esineitä, joiden tuominen tilaisuuteen on lain mukaan kielletty. Tällöin otettaisiin huomioon sekä välittömästi laissa säädetty että tilaisuuden järjestäjän antamat lakiin perustuvat kiellot. Tällaisista kielloista säädetäisiin ehdotetun kokoontumislain 23 §:ssä.

On huomattava, että ehdotetun momentin mukainen poisotto-oikeus olisi voimassa myös eräissä sellaisissa tapauksissa, joissa järjestyksenvalvojalla ei olisi oikeutta suorittaa tarkastusta sen toteamiseksi, onko henkilöllä hallussaan pois otettavia esineitä tai aineita. Toisaalta milloin järjestyksenvalvoja on jatkuvan näköhavainnon tai muun luotettavan seikan perusteella voinut varmuudella todeta henkilön piilottaneen hallussaan yhä olevan kielletyn esineen tai aineen tiettyyn taskuunsa, järjestyksenvalvoja saisi poisotto-oikeuden olemassa ollessa ottaa esineen tai aineen myös sieltä sen estämättä, etteivät henkilön tarkastamisen edellytykset täyty. Pakkokeinolainsäädännöstä oikeuskirjallisuudessa esitetyn tulkinnan mukaan taskussa varmasti tiedetyksi olevan esineen pelkkää poisottamista ei nimittäin pidetä henkilöntarkastuksena.

4 momentti. Pois otetut esineet ja aineet olisi pääsääntöisesti luovutettava viipymättä poliisille, kuten nykyisinkin. Säännöstä ehdotetaan kuitenkin täydennettäväksi lausumalla, että jollei siihen ole lain mukaan esittä, omaisuus olisi palautettava omistajalleen tai haltijalleen hänen poistuessaan paikalta. Voimassa olevia säädöksiä sovellettaessa mitään järjestysmiehen pois ottamaa esinettä tai ainetta ei ole voitu palauttaa, koska sen hallussapitoon huvi- ja muissa vastaavissa tilaisuuksissa on poikkeuksetta ja omistussuhteista riippumatta liittynyt rangaistus- ja menettämisseuraamukset. Ehdotetun kokoontumislain 27 §:n viittaussäännöksen mukaan menettämisseuraamus koskisi edelleen vaarallisia esineitä ja aineita mutta ei päihdyttäviä aineita. Tästä ja alkoholilainsäädännössä tapahtuneista muutoksista johtuu, että milloin järjestyksenvalvoja on ottanut pois laillisesti valmistetut tai maahan tuodut alkoholijuomat niiden hallussapitoon ikänsä puolesta oikeutetulta henkilöltä, ne olisi palautettava tälle hänen poistuessaan paikalta.

9 §. *Voimakeinojen käyttö.* Voimassa olevien säännösten mukaan järjestysmiehen oikeus voimakeinojen käyttöön tehtävää suoritettaessa perustuu rikoslain 3 luvun 8 §:n 1 momenttiin. Sen mukaan yleistä järjestystä ylläpitämään asetettu henkilö saa vastarintaa kohdatessaan käyttää sellaisia voimakeinoja, joita tehtävän laatuun ja vastarinnan vaarallisuuteen nähden sekä tilanne muutoinkin huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Tässä tarkoitettu voimankäyttöoikeus on siten peruste, joka poistaa järjestysmiehen rikostunnusmerkistön mukaisen menettelyn oikeudenvastaisuuden.

Rikoslain kokonaisuudistuksesta tähän mennessä esitettyjen suunnitelmien mukaan rikosoikeuden yleisiin oppeihin liittyviä säännöksiä uudistettaessa on tarkoitus menettellä siten, että säännökset eri henkilöille viran tai muun tehtävän nojalla kuuluvasta oikeutuksesta toimia tietyllä muotoin rangaistavaksi säädetyllä tavalla sijoitetaan asianomaista hallinnonalaan tai toimialaa koskeviin erityissäännöksiin. Rikoslakiin jätettäisiin näiden tapausten varalta vain säännökset sallittujen toimivaltuuksien ylittämiseen mahdollisesti liittyneiden lieventävien asiahaarojen vaikutuksesta menettelyn rangaistavuuteen. Esimerkiksi poliisimiehen oikeudesta voimakeinojen käyttöön säädetään 1 päivänä lokakuuta 1995 voimaan tulleessa poliisilaisissa eikä enää rikoslain 3 luvun 8 §:ssä.

Ehdotettuun 9 §:ään otettaisiin vastaavasti säännökset järjestyksenvalvojan oikeudesta voimakeinojen käyttöön.

1 momentti. Momentissa säädettäisiin edellytykset, joiden vallitessa järjestyksenvalvojalla olisi tähän pykälään perustuva oikeus voimankäyttöön. Säännös ei rajoita järjestyksenvalvojalle muiden kansalaisten tavoin kuuluvaa oikeutta hätävarjeluun tai pakkotilatekoon, vaan määrittää sen normaaleja kansalaisoikeuksia pitemmälle menevän voimankäyttöoikeuden, joka järjestyksenvalvojalla tehtävää suorittaessaan on nimenomaan tehtävänsä perusteella.

Voimakeinojen käyttö järjestyksenvalvojan tehtävässä ei milloinkaan ole itsetarkoitus, vaan voimankäytön tarkoituksena on varsinaisen tehtävän suorituksen turvaaminen. Kysymys on useimmiten tilanteesta, jossa järjestyksenvalvoja on tehtävässään sekä oikeutettu että velvollinen puuttumaan jonkun oikeuksiin. Järjestyksenvalvojalla on aina oltava lakiin perustuva toimivalta siihen

toimenpiteeseen, jonka toteuttamiseksi voimakeinoja käytetään.

Luvallista on vain tehtävän hoitamiseksi tarpeellinen voimankäyttö. Voimakeinojen käytön edellytyksenä on lisäksi, etteivät järjestyksenvalvojan toiminnassa noudatettavat yleiset periaatteet edellytä voimankäytöstä luopumista. Voimakeinot voivat käsitteellisesti kohdistua niin henkilöön kuin omaisuuteenkin.

Ehdotetun pykälän mukaan voimakeinojen käyttö järjestyksenvalvojan tehtävää suoritettaessa olisi sallittu:

- henkilön pääsyn estämiseksi (6 §),
- henkilön paikalta poistamiseksi (7 § 1 mom.),
- kiinniottamisen toimittamiseksi (7 § 2 mom.),
- kiinni otetun tarkastamiseksi (8 § 2 mom.),
- kiinni otetun pakenemisen estämiseksi (7 § 2 ja 3 mom.),
- esineen tai aineen poisottamiseksi (8 § 3 mom.) tai
- esteen poistamiseksi.

Toisin kuin poliisimiehellä poliisilain mukaan järjestyksenvalvojalla ei olisi yleisesti määriteltyä voimankäyttöoikeutta vastarinnan murtamiseksi. Sen sijaan järjestyksenvalvojan voimankäyttöön oikeuttavat tilanteet säänneltäisiin edellä olevan luettelon mukaisesti viittaamalla hyvin yksityiskohtaisesti niihin järjestyksenvalvojan muihin toimivaltuuksiin, joita käytettäessä myös voimakeinojen käyttö on viime kädessä sallittua. Voimakeinojen käyttö esteen poistamiseksi ei kuitenkaan perustuisi yksittäiseen säännöksen, vaan tulisi eri tilanteissa vaihtoehtoisten säännösten perusteella kysymyksen lähinnä silloin, kun esine tai henkilö estää järjestyksenvalvojaa pääsemästä toimialueellaan konkreettisen tehtävän suorituspaikalle taikka kun esine tai henkilö estää tai häittää muiden henkilöiden liikkumista siten, että järjestyksenvalvojan on puuttuttava asiaan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimialueellaan.

Ehdotetun pykälän perusteella käytettävien voimakeinojen on oltava tarpeellisia. Voimankäyttö tulee kysymyksen vain, jollei haluttua asiointilaa voida muuten saavuttaa. Jos tilannearvio osoittaa, ettei haluttua asiointilaa voida saavuttaa käytettävissä olevien puolustettavien voimakeinojen avulla, voimankäyttöön ei saa ryhtyä.

Voimakeinojen käyttöön ryhdyttäessä sen

edellytysten on oltava käsillä tai välittömästi uhkaamassa. Mahdolliset aikaisemmat kokemukset tietyn henkilön käyttäytymisestä eivät esimerkiksi oikeuta järjestyksenvalvojaa ryhtymään voimankäyttöön tavallista aikaisemmassa vaiheessa, vaan kokemukset tulee ottaa huomioon varautumalla tilanteen mahdollisen kehittymisen edellyttämään toimintaan. Voimankäyttö saa jatkua vain niin kauan kuin edellytykset sen aloittamiselle olisivat jatkuvasti olemassa.

Sallitun voimankäyttöoikeuden ylittämisen vaikutuksesta menettelyn rangaistavuuteen säädettäisiin edelleen rikoslain 3 luvun 9 §:n 2 momentissa. Sanotussa lainkohdassa oleva viittaus sallitun voimankäytön säädösperustaan on muutettava viittaukseksi järjestyksenvalvoista ehdotetun lain 9 §:ään. Esityksen 4. lakiehdotuksessa ehdotetaan rikoslakiin tehtäväksi tarvittava lakitekniinen muutos.

2 momentti. Vaikka voimakeinojen käyttöön on 1 momentissa säädetyt edellytykset, käytettävien voimakeinojen on lisäksi oltava puolustettavia. Ehdotetussa 2 momentissa luetellaan seikkoja, jotka on otettava tilanteen kokonaisarvostelussa huomioon voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa.

On mahdotonta laatia lain tasoista säännöstä, jossa voimakeinojen käyttötavat eri tilanteissa esitettäisiin tyhjentävästi ja myös eri oikeushyvien arvojärjestyksen huomioon ottavalla tavalla. Voimankäytön puolustettavuus on sen vuoksi aina harkittava tilannekohtaisen kokonaisarvion perusteella. Kokonaisarvostelussa huomioon otettavina seikkoina mainitaan kuitenkin erityisesti tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja käytettävissä olevat voimavarat. Nämäkin seikat voivat vaikuttaa kokonaisarvostelussa hyvin eri suuntiin riippuen muista huomioon otettavista seikoista. Esimerkiksi käytettävissä olevien voimavarojen vähyys saattaa oikeuttaa ankaraan voimankäyttöön, jos hyvin tärkeä ja kiireellinen toimenpide on välttämättä saatava suoritetuksi, mutta se saattaa edellyttää toimenpiteistä luopumista sellaisen vähemmän tärkeän tehtävän yhteydessä, joka suuremmin resurssien olisi mahdollista suorittaa myös toimenpiteen kohteeksi joutuvan kannalta asianmukaisella tavalla.

Voimankäytöllä tulee puuttua vain suoritettavan toimenpiteen kohteena olevan henkilön oikeuksiin. Järjestyksenvalvojan tarkoin rajatut tehtävät ja toimivaltuudet huo-

mioon ottaen on vain hyvin poikkeuksellisesti ajateltavissa, että tehtävän suorittaminen voisi edellyttää puuttumista sivullisten oikeuksiin. Voimankäytön tulee ensisijaisesti kohdistua henkilön sijasta esineeseen, kuten henkilön käyttämään vaaralliseen välineeseen.

Voimankäyttötavan tulee olla yleisesti hyväksyttävä, seurauksiltaan ennustettava ja suoritusvarma. Perusedellytys on, että voimaa käytettävällä henkilöllä on vaadittavan harkintakyvyn lisäksi riittävät koulutukselliset, fyysiset ja taidolliset edellytykset voimakeinojen käyttämiseen.

Järjestyksenvalvojan olisi voimakeinojen käytössä otettava huomioon paitsi tämän pykälän säännökset, myös ehdotuksen 3 §:stä ilmenevät yleiset toimintaperiaatteet. Jos esimerkiksi voimankäytön ennustettavissa olevat seuraukset aiheuttaisivat suurempia kustannuksia, vahinkoa tai terveyden vaaraa kuin toimenpiteellä on tarkoitus estää, voimakeinojen käytöstä olisi luovuttava.

3 momentti. Ehdotettuun momenttiin otettavalla viittauksella poliisilakiin osoitettaisiin selvyyden vuoksi, että järjestyksenvalvojan avustaessa poliisia hänen toimivaltuutensa voivat laajentua poliisin antamien ohjeiden perusteella siitä, mitä ne ovat pelkästään hänen oman tehtävänsä nojalla. Poliisilain 27 §:n 3 momentin mukaan sillä, joka poliisimiehen pyynnöstä tai tämän suostumuksella tilapäisesti avustaa poliisimiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun erittäin tärkeän ja kiireellisen poliisin virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus poliisimiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joihin poliisimies toimivaltansa nojalla hänet valtuuttaa.

10 §. *Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen. 1 momentti.* Olennaisin muutos voimassa olevaan lainsäädäntöön olisi siinä, että ehdotuksen mukaan henkilön kotipaikan paikallispoliisin antama järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen olisi voimassa koko valtakunnan alueella. Kuka tahansa järjestyksenvalvojaksi hyväksytty henkilö olisi siten oikeutettu vastaanottamaan järjestyksenvalvojatehtävän missä tahansa Suomessa, eikä hyväksymistä poikkeustapauksissakaan rajoitettaisi tietyn työnantajan tai toimeksiantajan järjestämiin tilaisuuksiin. Lupakäytännöstä saatujen tietojen mukaan nykyisten säännösten mukainen järjestysmieskortti on yleensä myönnetty viideksi vuodeksi kerrallaan. Eh-

dotuksen mukaan tämä olisi järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen enimmäisvoimassaoloaika. Järjestyksenvalvojaksi hyväksytyt henkilökohtaista sopivuutta tehtävään valvotaisiin siten säännöllisin väliajoin.

Poliisiviranomainen voisi peruuttaa järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen siltä, joka ei enää täytä hyväksymisen edellytyksiä. Henkilön sopivuus järjestyksenvalvojaksi riippuu pääasiassa sellaisista hänen henkilöönään liittyvistä seikoista, joita on vaikea määritellä laissa täsmällisesti. Hyväksymisen peruuttamisen tulee kuitenkin perustua yhtä painaviin sellaisiin syihin, joilla anomus järjestyksenvalvojaksi hyväksymisestä voidaan hylätä. Peruuttamisen voisi toimittaa se poliisiviranomainen, joka on todennut edellytysten puuttumisen. Voimassa olevat järjestyksenvalvojaksi hyväksymiset olisivat aina todettavissa poliisiin ylläpitämästä valtakunnallisesta järjestyksenvalvojarekisteristä.

Järjestyksenvalvojan olisi oltava täysivaltainen henkilö. Voimassa olevien säännösten mukaisen 18 vuoden vähimmäisiän lisäksi vaadittaisiin siis, että järjestyksenvalvojaksi hyväksyttävä hallitsee itseään ja omaisuuttaan.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksenä oleva koulutus yhtenäistettäisiin. Ammatillisten tutkintojen kulloinkin voimassa olevasta sisällöstä ja niiden nimikkeistä määrätään opetusministeriön ja sen hallinnonalan viranomaisten antamalla hallinnollisilla määräyksillä. Turvallisuusalan koulustoimikunnan esitysluonnoksen mukaan ammattitutkintolaissa (306/1994) tarkoitettu turvallisuusalan ammattitutkinto olisi vartijan ammattitutkinto, johon kuuluisi myös järjestyksenvalvojaosa. Tämä osa voitaisiin suorittaa myös erikseen. Kun tutkintonimikkeitä ei edellä mainitusta syystä ole mahdollista sitoa lain tasoihin säännöksiin, ehdotetussa laissa säädettäisiin vain, että järjestyksenvalvojan koulutuksen tulee olla sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön hyväksymä. Sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön ja opetushallituksen välisillä neuvotteluilla huolehdittaisiin käytännössä siitä, että opetushallitus vahvistaa vartijan tutkinnon järjestyksenvalvojaosan sisällön siten, että sanottu koulutus on ministeriön puolesta hyväksyttävissä järjestyksenvalvojalta edellytettäväksi koulutukseksi.

Lakiehdotuksen mukaan sisäisestä turvallisuudesta vastaava ministeriö voisi hyväksyä tarkoitukseen myös muun kuin am-

mattitutkintojärjestelmän puitteissa järjestettävän koulutuksen. Pelkkä järjestyksenvalvojan koulutus kestää käytännössä enintään kaksi kokonaista päivää, joten koulutus on voitava tarpeen vaatiessa järjestää myös erillisenä, riippumatta oppilaitoksissa laajempia opintokokonaisuuksia varten laadituista opetusohjelmista. Ministeriö voisi hyväksyä tässä momentissa tarkoitetuksi koulutukseksi myös esimerkiksi paikallispoliisin henkilöstön tai urheiluseurojen nykyäänkin toimeenpanemia koulutustilaisuuksia vastaavat järjestyksenvalvojakurssit, joiden sisällölle ja tasolle kuitenkin asetettaisiin yhtenäiset vaatimukset.

Säännöksen perusteella sisäisestä turvallisuudesta vastaava ministeriö voisi vahvistaa myös erilliset kertaus- tai täydennyskoulutusvaatimukset järjestyksenvalvojiksi aikaisemmin hyväksytyille henkilöille, jotka hakevat hyväksymisensä uudistamista. Sekä ensi kertaa että uudelleen hyväksyttävältä järjestyksenvalvojalta vaadittavaan koulutukseen voitaisiin määrätä sisältyvään teoriakoe ja käytännön ammattitaitoa osoittava näyttökoe.

Pykälän 2 momentin mukaan tilaisuuden toimeenpanopaikan paikallispoliisi voisi edelleen hyväksyä tilapäiseksi järjestyksenvalvojaksi henkilön, jolla ei ole järjestyksenvalvojalta vaadittavaa koulutusta. Kaikissa muissa suhteissa tilapäiseltä järjestyksenvalvojalta vaadittaisiin edelleen samanlaista henkilökohtaista sopivuutta kuin varsinaisesti hyväksyttävältä järjestyksenvalvojalta. Tilapäisen järjestyksenvalvojan hyväksymistä harkittaessa olisi otettava huomioon tilaisuuden laajuus ja luonne. Tilapäisten järjestyksenvalvojen käyttö saattaa olla perusteltua tilaisuuksissa, joissa järjestyksenvalvoja tarvitaan niin monta, ettei sinne voida saada koulutettuja järjestyksenvalvoja riittävästi. Tällaisissa tilaisuuksissa on koulutettujakin järjestyksenvalvoja niin paljon, että joku heistä ehtii tilapäisen järjestyksenvalvojan avuksi mahdollisissa erityisongelmatilanteissa.

Kuten momentin sanamuoto osoittaa, tilapäisiä järjestyksenvalvoja voitaisiin hyväksyä käytettäväksi yksittäisessä tilaisuudessa mutta ei muunlaisissa tapauksissa. Majoitus- ja ravitsemisliikkeissä, matkustaja-aluksilla ja leirintäalueilla tarvittavien järjestyksenvalvojen määrä on arvioitavissa niiden normaalin toiminnan laajuuden perusteella. Kyseisten toimintojen harjoittajien voidaan sen

vuoksi edellyttää hankkivan tarpeellisen määrän koulutettuja järjestyksenvalvoja. Tilapäisten järjestyksenvalvojen hyväksyminen olisi kuitenkin mahdollista, jos ravintolassa, laivalla tai leirintäalueella yksittäistapauksessa järjestetään jokin säännönmukaiseen toimintaan verrattuna suurempaa järjestyksenpitotarvetta aiheuttava tilaisuus.

Tilapäiseksi järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen olisi aina voimassa vain siinä tilaisuudessa, jota varten se on myönnetty. Hyväksyminen tapahtuisi ehdotetussa kokoon-tumislaisissa tarkoitetun ilmoitusmenettelyn yhteydessä. Poliisin tulisi hallintokäytännös-sään kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei pääsääntönä olevaa koulutusvaatimusta saa kiertää hyväksymällä samat henkilöt toistuvasti tilapäisiksi järjestyksenvalvojiksi. Hyväksymispäätöksessä voitaisiin myös määrätä, että tilaisuudessa tulee olla nimeltä mainittujen tilapäisten järjestyksenvalvojen lisäksi tietty lukumäärä tehtävään varsinaisesti hyväksytyjä järjestyksenvalvoja. Viimeksi mainittuja ei olisi tässä yhteydessä tarpeen mainita nimeltä, koska vaatimus voimassa olevasta järjestyksenvalvojaksi hyväksymisestä riittää toteuttamaan vastaavan valvontafunktion heidän kohdallaan.

11 §. *Järjestyksenvalvojan tunnus ja kortti.* Jotta henkilön asema järjestyksenvalvojana olisi muiden havaittavissa, järjestyksenvalvojan olisi nykyisten säännösten tavoin käytettävä sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön vahvistamaa näkyvää tunnusta. Tunnuksen käyttämiseen olisi oikeutettu vain poliisin järjestyksenvalvojaksi joko varsinaisesti tai tilapäisesti hyväksymä henkilö, joka on asianmukaisesti asetettu järjestyksenvalvojaksi johonkin sellaiseen tehtävään, johon lainsäädäntö liittyy järjestyksenvalvojan valtuudet ja velvollisuudet.

Jotta henkilön asema järjestyksenvalvojana olisi tarpeen vaatiessa myös todennettavissa, järjestyksenvalvojalla olisi tehtävää suorittaessaan oltava mukanaan poliisin antama järjestyksenvalvojakortti. Tilapäisesti hyväksytyllä järjestyksenvalvojalla olisi vastaavasti oltava jäljennös päätöksestä, jolla hänet on hyväksytty tehtäväänsä. Järjestyksenvalvoja olisi velvollinen pyydettäessä esittämään kortin tai päätös jäljennöksen sekä viranomaisille että yksityishenkilöille.

12 §. *Rangaistussäännös.* Pykälässä säädetäisiin rangaistus järjestyksenvalvojalle, joka jättää noudattamatta poliisin tai pelastusviranomaisen tilaisuutta varten antaman

ohjeen, laiminlyö toimintavelvollisuutensa hänen toimialueellaan olevien henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi taikka sivulisten oikeuksien ja ympäristön suojaamiseksi tai joka sallii henkilön pääsyn hänen toimialueelleen, vaikka tämän päihtymyksestä, käyttäytymisestä tai varustautumisesta voidaan perustelluina syinä päätellä tämän vaarantavan järjestystä tai turvallisuutta siellä taikka joka sallii henkilön pääsyn toimialueelle, vaikka tämä ei ole täyttänyt pääsyn edellytykseen säädettyä ikää. Tunnusmerkitöt on rangaistussäännöksessä muodostettu viittamalla asianomaisia velvollisuuksia koskeviin säännöksiin (2 §:n 3 momentti, 4 ja 5 § sekä 6 §:n 1 momentti). Rikoslain nimikkeeksi ehdotetaan *järjestyksenvalvontarikkomus* ja rangaistukseksi säädettäisiin sakkoa. Järjestyksenvalvontarikkomus olisi rangaistava vain tahallisuudella.

Järjestyksenvalvontarikkomukseensa syyllistyisi myös se, joka käyttää 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua järjestyksenvalvojan tunnusta olematta siihen oikeutettu. Rikoslain 42 luvun 5 a §:ssä (44/1919) säädetään rangaistavaksi muun muassa luvaton virkapuvun käyttö. Vaikka järjestyksenvalvojan tunnusta ei voida pitää rikoslaisissa tarkoitettuna virkapukuna, myös sillä on mahdollista erehdyttää muut henkilöt tunnuksen käyttäjän oikeudellisesta asemasta siten, että menettely ansaitsee rikosoikeudellisen moitearvostelun. Myös järjestyksenvalvojaksi hyväksytty henkilö syyllistyisi tähän rikkomukseen, jos hän käyttää sanottua tunnusta olematta asianmukaisesti asetettu toimimaan järjestyksenvalvojana juuri kyseisessä tilanteessa.

Järjestyksenvalvojan tunnuksen luovuttamista toisen luvottomasti käytettäväksi ei ole katsottu tarpeelliseksi kriminalisoida erikseen ottaen huomioon, että kyseinen tunnus on vaikeuksitta kenen tahansa hankittavissa eikä tunnusten valmistusta ja myyntiä olisi realistisesti mahdollista valvoa. Rikosoikeudellisten osallisuusoppien mukaan olisi kuitenkin tuomittava järjestyksenvalvontarikkomukseen yllyttämisestä se, jonka on selvitetty saaneen toisen henkilön ryhtymään tälle luovuttamansa järjestyksenvalvojatunnuksen oikeudettomaan käyttöön.

Informaation vuoksi pykälässä mainittaisiin vielä, että järjestyksenvalvojan vastustamisesta ja haitanteosta järjestyksenvalvojalle säädetään rangaistus rikoslaisissa. Rikoslain 17 luvun 6 §:ssä (/1998) säädetään järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamisesta

rangaistukseksi sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

13 §. *Tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälään sisältyisi maininta siitä, että lain soveltamisesta annettaisiin tarkempia säännöksiä tarvittaessa asetuksella. Sisäisestä turvallisuudesta vastaava ministeriö valtuutettaisiin antamaan tarvittaessa tarkempia määräyksiä poliisin suostumuksella tapahtuvasta tilaisuudessa tai sen toimeenpanopainossa 7 §:n nojalla kiinni otetun henkilön säilöäpidosta sekä tähän tarkoitukseen käytettävistä tiloista, vaarallisten esineiden ja aineiden pois ottamiseksi 8 §:n nojalla suoritettavasta tarkastuksesta sekä haltuun otettujen esineiden ja aineiden säilyttämisestä, järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksenä olevasta koulutuksesta ja hyväksymismenettelystä sekä voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käyttämisestä. Edellä 11 §:n 1 momenttiin sisältyy vastaava valtuutus järjestyksenvalvojan tunnuksen vahvistamiseen.

14 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samana päivänä ehdotettava kokoonntumislaki.

Järjestyksenvalvojan hyväksymisessä noudatettaisiin ehdotetun lain säännöksiä heti lain voimaan tultua. Julkisista huvitilaisuuksista annetun asetuksen (687/1968) 11 §:ään sisältyvien aikaisempien säännösten nojalla annettu järjestymieheksi hyväksyminen vastaisi ehdotetussa laissa tarkoitettua järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä hyväksymispäätöksessä määrättyyn päivään asti, kuitenkin enintään siirtymäajan, jonka pituudeksi ehdotetaan kolme vuotta lain voimaantulopäivästä. Järjestymieheksi hyväksytyllä olisi siirtymäaikana uuden lain mukaiset järjestyksenvalvojan valtuudet ja velvollisuudet, kuitenkin hyväksymispäätöksessä määrättyin rajoituksin, jotka yleensä ovat koskeneet järjestymiehen toimialuetta.

Siirtymäaika on tarpeen, jotta ennen lain voimaantuloa järjestymieheksi hyväksytylle henkilölle jää kohtuullinen aika osoittaa täyttävänsä myös lain voimaan tultua noudatettavat järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytykset. Siirtymäsäännös on tällöin muotoiltava niin, että myös aikaisempien säännösten nojalla määräämättömäksi ajaksi annettu hyväksyntä päättyy siirtymäajan kuluessa. Järjestyksenvalvojan koulutusta koskevissa hallinnollisissa määräyksissä tulisi antaa myös siirtymäaikaa koskevat määräykset siitä, millaista lisäkoulutusta tai tut-

kintoa on edellytettävä järjestymiehinä jo aikaisemmin toimineilta henkilöiltä, jotka lain voimaan tultua hakevat järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä.

1.2. Ulkoilulaki

Ulkoilulain 22 §:n 1 momentin nykyisin voimassa olevien säännösten (1343/1994) mukaan poliisi voi määrätä järjestymiehen leirintäaluetta varten. Järjestymieheksi on määrättävä ensisijaisesti leirintäalueen pitäjän ehdottama ja tähän tehtävään sovelias henkilö. Järjestymiehistä on soveltuvin osin voimassa, mitä huvitilaisuuksien järjestymiehistä säädetään.

Järjestyksenvalvojan asettaminen leirintäalueelle ehdotetaan järjestettäväksi samalla tavalla kuin muihinkin kohteisiin, joihin järjestyksenvalvojan asettaminen on mahdollista. Ulkoilulaisissa tarkoitettun leirintäalueen pitäjä olisi siten poliisin määräyksestä riippumatta aina oikeutettu asettamaan alueelle 1. lakiehdotuksessa tarkoitettuja järjestyksenvalvoja. Leirintäalueen sijaintipaikan paikallispoliisi voisi kuitenkin antaa määräyksiä järjestyksenvalvojen asettamisesta. Leirintäalueen pitäjä voisi vapaasti valita tehtävään kenet tahansa, jonka poliisi on hyväksynyt järjestyksenvalvojaksi.

Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen lähtökohtana on, että järjestyksenvalvojan toimivaltuuksien ja toimimisvelvollisuuden voimassaolo määritellään siinä säännöksessä, jonka nojalla järjestyksenvalvoja on kussakin tapauksessa asetettu tehtäväänsä. Ulkoilulaisissa ehdotetaan sen vuoksi säädettäväksi leirintäalueen järjestyksenvalvojan tehtävästä nykyistä täsmällisemmin. Järjestyksenvalvojan tehtävänä olisi valvoa järjestystä ja turvallisuutta leirintäalueella ja sen välittömässä läheisyydessä.

Ulkoilulain 22 §:n 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi edellä selostetut muutokset.

1.3. Merimieslaki

Matkustaja-aluksen järjestymiehen toimivaltuudet perustuvat nykyisin merimieslain 74 §:ään, jossa säädetään aluksen päällikön ja häntä avustavan henkilön oikeudesta voimakeinojen käyttöön järjestyksen ylläpitämiseksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin järjestyksenvalvojan asettamisesta. Aluksen päälliköllä olisi

oikeus asettaa 1. lakiehdotuksessa tarkoitettuja järjestyksenvalvoja sellaiselle alukselle, jolla harjoitetaan merilain (674/1994) 15 luvussa tarkoitettua matkustajien kuljetusta. Järjestyksenvalvojan valtuudet ulottuisivat myös aluksen välittömään läheisyyteen kuten satamassa olevaan ns. terminaaliputkeen. Tällä tarkoitetaan sekä varsinaisia matkustaja-aluksia että niitä rahtialuksia, joilla kuljetetaan myös matkustajia. Merilakiin perustuvan määrittelyn tarkoituksena on rajata järjestyksenvalvojen asettamismahdollisuus ammattimaiseen liikenteeseen.

Aluksen päälliköllä ja häntä avustavalla henkilöllä olisi joka tapauksessa edelleen merimieslain 74 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen järjestyksenpitövaltuudet. Jos tällainen henkilö asetetaan ehdotetun 3 momentin mukaisesti järjestyksenvalvojaksi, häneen sovellettaisiin lisäksi järjestyksenvalvoja koskevia säännöksiä. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että myös tällaisella järjestyksenvalvojalla olisi oltava 1. lakiehdotuksen 10 §:ssä tarkoitettu poliisin hyväksyminen ja saman ehdotuksen 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu näkyvä tunnus.

1.4. Rikoslaki

Rikoslain 3 luvun 8 §:n 1 momentti kumotaan tarpeettomana, koska järjestyksenvalvoja koskevan lakiehdotuksen 9 §:ssä säädettäisiin järjestyksenvalvojan voimankäytöstä.

Voimassa olevien säännösten mukaan järjestyksienvalvojan oikeus voimakeinojen käyttöön perustuu rikoslain 3 luvun 8 §:n 1 momenttiin (496/1995), jossa säädetään niin sanotusta julkisoikeudellisesta hätävarjelusta eli erästä perusteesta, joka poistaa rikosoikeudellisen tunnusmerkistön mukaisen teon oikeudenvastaisuuden. Mainitun momentin mukaan yleistä järjestyksienvalvojan ase- tulla henkilöllä on vastarintaa kohdatessaan oikeus käyttää sellaisia voimakeinoja, joita tehtävän laatuun ja vastarinnan vaarallisuuteen nähden sekä tilanne muutoinkin huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Tähän lainkohtaan perustuvan voimankäyttöoikeuden ylittämisen vaikutuksesta menettelyn rangaistavuuteen säädetään puolestaan rikoslain 3 luvun 9 §:n 2 momentissa (496/1995).

Kumpaaakin edellä mainittua lainkohtaa muutettiin 1 päivänä lokakuuta 1995 voimaan tulleen poliisilain säätämisen yhteydes-

sä. Poliisimiehenkin voimankäyttöoikeudesta nimittäin säädettiin aikaisemmin rikoslain 3 luvun 8 §:ssä mutta nykyisin poliisilain 27 §:ssä. Ratkaisu perustuu näkemykseen, jonka mukaan poliisimiehen voimankäyttöä virkavelvollisuuksien täyttämiseksi ei tule tarkastella rangaistavan käyttäytymisen anteeksiannettavana muotona vaan oikeusjärjestyksen edellyttämänä ja hyväksymänä menettelynä. Rikoslain kokonaisuudistuksesta tähän mennessä esitettyjen suunnitelmien mukaan rikosoikeuden yleisiin oppeihin liittyviä säännöksiä teon oikeudenvastaisuuden poistavista seikoista on tarkoitus uudistaa muissakin tapauksissa siten, että henkilön tehtävästä johtuva oikeutus muutoin rangaistavaan menettelyyn ilmeneisi aina asianomaista toimialaa koskevista toimivaltuus- säännöksistä, ja rikoslaissa säädettäisiin vain toimivaltuuksien ylittämiseen liittyneiden lieventävien seikkojen vaikutuksesta rangaistavuuteen.

Tämä periaate on omaksuttu myös tässä esityksessä, jonka 1. lakiehdotuksen 9 §:ssä annettaisiin yksityiskohtaiset säännökset järjestyksenvalvojan oikeudesta voimakeinojen käyttöön. Rikoslain 3 luvun 9 §:n 2 momenttia ehdotetaan sen vuoksi muutettavaksi niin, että siinä lueteltujen sallittua voimankäyttöä koskevien säännösten joukossa mainittaisiin myös järjestyksenvalvojistakin annettavan lain 9 §.

Rikoslain 17 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohdassa määritellään järjestyksienvalvojan ylläpitävä henkilö viittauksin julkisista huvitilaisuuksista annetussa laissa (492/1968), ulkoilu- laissa (606/1973), yleisten kokousten järjes- tystsmiehistä annetussa asetuksessa (190/1933) ja majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetussa asetuksessa (727/1991) tarkoitettuihin järjes- tystsmiehiin. Koska järjestyksenvalvojistakin annettun lain soveltamisalaa koskevassa 1 §:ssä määritellään ne säännökset, joiden nojalla henkilö voidaan asettaa valvomaan järjes- tystä ja turvallisuutta esitetään rikoslakia tältä osin muutettavaksi viittauksella lakiin järjes- tystsmiehistä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Edellä 1. lakiehdotuksen 13 §:n peruste- luissa on selostettu asiat, joista sisäisestä turvallisuudesta vastaava ministeriö tulisi valtuuttaa antamaan tarkempia määräyksiä hallinnollisessa järjestyksessä.

3. Voimaantulo

Ehdotetut lait kuuluvat olennaisena osana säädöskokonaisuuteen, jolla ajanmukaistaisiin kokoontumisvapauden käytön ja siihen liittyvän järjestyksenpidon sääntely. Ehdotettujen lakien olisi sen vuoksi tultava voimaan samanaikaisesti muiden samaan kokonaisuuteen kuuluvien säädösten kanssa. Eduskunnan hyväksyttäväksi samanaikaisesti annetun hallituksen esityksen kokoontumislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi voimaantuloa koskevissa perusteluissa todetaan esityksen sisältävän eräitä keskeisiä säädös-
muutoksia, joiden täytäntöönpanon edellyttämän koulutuksen ja tiedotuksen vuoksi uuden kokoontumislain ehdotetaan tulevan voimaan aikaisintaan kolmen kuukauden kulu-
tua sen hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

4. Säättämisyjärjestys

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 1/1994 vp) katsonut, että hallitusmuodon 1, 2 ja 84 §:stä johdettu periaate virkamiehille kuuluvasta julkisen vallan käytöstä ei ole muodostunut ehdottomaksi esteeksi uskoa julkisen vallan käyttönä pidettävää toimivaltaa rajoitetusti myös muille kuin virkamiehille, mikäli rikosoikeudellinen virkavastuu kattaa toiminnan. Voimakeinojen käyttöoikeuden uskominen muille kuin virkamiehille oli sen sijaan valiokunnan mielestä perustuslainsäättämisyjärjestyksen käyttämistä vaativa seikka.

Aikaisemmassa oikeuskäytännössä ei julkisen huvitilaisuuden järjestysmiestä ole pidetty rikoslain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettuna virkamiehenä (valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 1972, sivuilla 74 ja 75 selostettu oikeustapaus). Rikosoikeudellisen virkavastuun alaista henkilöpiiriä on sittemmin laajennettu muuttamalla rikoslain mainittua pykälää (laki 792/1989). Rikoslain kokonaisuudistuksen toista vaihetta koske-
neessa hallituksen esityksessä rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi (HE 94/1993 vp) todettiin, että virkamiehen käsite on rikoslain 2 luvun 12 §:n mukaan varsin laaja. Esityksen mukaan virkamieheksi voidaan katsoa julkisten huvitilaisuuksien sekä majoitus- ja ravitsemisliikkeiden asianmukaisten säännösten mukaisesti asetetut järjestysmiehet muttei vartioimisliikelain mukaista vartijaa (s. 93).

Viimeksi mainitun tulkinnan valossa näyttää selvältä, että esitykseen sisältyvä 1. lakiehdotus voidaan sen 6—8 §:ssä olevien toimivaltuussäännösten estämättä käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ehdotuksen 9 §:ssä tarkoitettuun voimakeinojen käyttöoikeuden osalta, hallitus korostaa, ettei lakiehdotus laajentaisi järjestyksenvalvojan voimankäyttöoikeutta nykyiseltä, tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyltä tasolta. Mainitussa pykälässä päinvastoin rajattaisiin nykyistä huomattavasti tarkemmin, missä tarkoituksessa järjestyksenvalvojalla olisi oikeus voimankäyttöön. Järjestyksenvalvojan toiminnassa noudatettavia periaatteita koskeva ehdotuksen 3 § puolestaan edellyttäisi nykyistä selvemmin, että järjestyksenvalvojan tulee kaikessa toiminnassaan harkita voimankäyttöä vasta viimesijaisena keinona tehtävänsä suorittamiseksi.

Järjestyksenvalvojan toimivaltuuksia esimerkiksi poliisin toimivaltuuksiin verrattaessa on otettava huomioon muun muassa se, että poliisilla on oikeus ja velvollisuus ryhtyä hyvin vaihtelevanlaatuisissa tapauksissa ja myös sivullisilta saamiensa ilmoitusten perusteella sellaisiin toimenpiteisiin, joihin virkavastuulla suoritettava tilannearvio antaa aiheen. Oikeusjärjestys hyväksyy tärkeän yhteiskunnallisen edun nimissä asianmukaisesti harkitut kansalaisvapauksiin puuttumista merkitsevät virkatoimet silloinkin, kun asiassa osoittautuu jälkikäteen, että henkilö on joutunut niiden kohteeksi aiheettomasti ja ilman omaa myötävaikutustaan. Järjestyksenvalvoja olisi sitä vastoin oikeutettu puuttumaan muiden henkilöiden oikeuspiiriin vain omaan toimialueeseensa liittyvän suppean ja tarkoin rajatun tehtäväpiirinsä puitteissa ja tällöinkin vain toimialueellaan omakohtaisesti tekemiensä havaintojen tai itse tarkastamiensa ilmoitusten perusteella.

Vaikka huvitilaisuuden tai muun sellaisen tilaisuuden toimeenpanopaikka ei nauti varsinaisessa mielessä kotirauhan suojaa, järjestyksenvalvojan voimankäyttö henkilön pääsyn estämiseksi tai hänen poistamiseksi voidaan varsin läheisesti rinnastaa toisen kotirauhan suojelemiseksi käytettävään lailliseen hätävarjeluun tilanteessa, jossa toimenpiteen kohteeksi joutuvalla henkilöllä on lakiin perustuva kielto alueelle pääsyyn tai siellä oleskeluun.

Anastetun esineen omistajalla on rikoslain 3 luvun 7 §:n ja rikoslain voimaanpanemi-

sesta annetun asetuksen 12 §:n nojalla oikeus käyttää voimakeinoja ottaakseen oman takaisin rikoksenteijältä verekseltään. Takavarikoitavan omaisuuden pois ottamiseen yleisesti valtuuttavaa jokamiehen oikeutta ei Suomen oikeusjärjestyksessä tunneta. Vertailun vuoksi voidaan kuitenkin mainita, että Ruotsin olennaisilta perusteiltaan hyvin samankaltaisten rikosprosessisäännösten mukaan jokaisella, joka on laillisella oikeudella ottanut toisen kiinni, on tällöin oikeus ottaa takavarikkoon tältä tavattu esine (Ruotsin oikeudenkäymiskaaren 27 luvun 4 §).

Yhteenvedona edellä esitetystä voidaan todeta, että rikoslain 2 luvun 12 §:n nykyisiä säännöksiä tulkittaessa järjestyksenvalvojan on katsottu toimivan tehtävässään virkavastuulla. Virkavastuu kattaa luonnollisesti myös voimankäyttötilanteet. Järjestyksenvalvojan voimankäyttöoikeus ulottuisi vain tapauksiin, joissa järjestyksenvalvojan on to-

teutettava antamansa käskyt pakolla voidakseen kantaa laissa säädetyn vastuunsa järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä tilaisuudessa. Järjestyksenvalvojan oikeus voimakeinojen käyttöön ylittäisi vain niukasti vastaavissa tilanteissa voimassa olevat jokamiehen oikeudet ja olisi tällöinkin oikeudelliselta luonteeltaan hyvin lähellä laillista itseapua.

Tämän vuoksi hallitus katsoo, että esitys voidaan myös siihen sisältyvän 1. lakiehdotuksen osalta käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä käsittelyjärjestyksessä. Asian tulkinnanvaraisuuden vuoksi on kuitenkin tarkoituksenmukaista, että myös eduskunnan perustuslakivaliokunnalle varataan tilaisuus antaa esityksestä lausuntonsa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

järjestyksenvalvojista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään niistä velvollisuuksista ja valtuuksista, jotka kokoontumislain (/), ulkoilulain (606/1973), merimieslain (423/1978) tai majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen (727/1991) nojalla järjestystä ja turvallisuutta valvomaan asetetulla henkilöllä (*järjestyksenvalvoja*) tehtävässään on, sekä tällaisen henkilön tehtävään hyväksymisestä.

Tätä lakia sovelletaan myös henkilöön, joka vartioimisliikelain (237/1983) 3 §:ssä tarkoitetun toimeksiannon johdosta on asetettu suorittamaan 1 momentissa mainittuun säädökseen perustuvaa järjestyksenvalvonta-tehtävää. Vartijaan ei tällöin sovelleta vartioimisliikelain 4—6 §:ää. Merimieslain 1 §:ssä tarkoitettuun työntekijään, joka merimieslain nojalla on asetettu järjestyksenvalvojaksi, sovelletaan tämän lain lisäksi merimieslakia.

Oikeudesta keskeyttää yleinen kokous tai yleisötilaisuus tai määrätä se päätymään säädetään kokoontumislaissa.

2 §

Järjestyksenvalvojan tehtävä ja toimialue

Järjestyksenvalvojaksi saadaan asettaa tehtävään suostuva henkilö, jonka poliisi on hyväksynyt järjestyksenvalvojaksi siten kuin 10 §:ssä säädetään.

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia siinä tilaisuudessa tai sillä alueella, jonne hänet on 1 §:n 1 momentissa mainitun säädöksen nojalla asetettu järjestyksenvalvojaksi (*toimialue*).

Järjestyksenvalvojan on toimittava laissa ja asetuksessa annettujen säännösten mukaisesti ja noudatettava poliisin sekä pelastus- ja muiden viranomaisten etukäteen tai tilaisuuden aikana antamia käskyjä ja määräyksiä.

3 §

Toiminnassa noudatettavat periaatteet

Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta.

Järjestyksenvalvojan on toimittava asiallisesti ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen. Järjestyksenvalvojan tulee ensisijaisesti neuvoa, kehoitua ja käskyä ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta toimialueellaan.

Järjestyksenvalvojan toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

4 §

Turvallisuuden varmistaminen toimialueella

Järjestyksenvalvojan on erityisesti valvottava, ettei hänen toimialueellaan vaaranneta kenenkään turvallisuutta. Järjestyksenvalvojan on viipymättä ilmoitettava tietoonsa tulleista turvallisuutta ilmeisesti vaarantavista seikoista tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle ja ryhdyttävä heti turvallisuuden säilyttämiseksi tarvittaviin kiireellisiin toimenpiteisiin kuten yleisön varoittaminen ja ohjaaminen pois vaara-alueelta sekä vaaran aiheuttajan poistaminen.

Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet vaaran estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava turvallisuutta vaarantavista seikoista poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle.

5 §

Sivullisten ja ympäristön turvaaminen

Järjestyksenvalvojan on valvottava, ettei tilaisuudesta aiheudu vaaraa eikä kohtuutonta häiriötä sivullisille, liikenteelle taikka kotirauhalle.

Järjestyksenvalvojan tulee toimialueellaan myös valvoa, ettei toisten omaisuutta vahingoiteta eikä aiheuteta ympäristölle muuta vahinkoa kuin mitä voidaan pitää hyväksyttävänä tilaisuuden tarkoitus ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Järjestyksenvalvojan on viipymättä ilmoitettava tietoonsa tulleista 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista seikoista tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle sekä ryhdyttävä heti toimenpiteisiin vaaran, vahingon tai häiriön estämiseksi.

Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet sivilisille ja ympäristölle aiheutuvan vaaran, häiriön tai vahingon estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava vaarasta, häiriöstä tai vahingosta poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle.

6 §

Pääsyn estäminen

Järjestyksenvalvojan on estettävä pääsy toimialueelleen henkilöltä, jonka päihtymyksensä, käyttäytymisensä tai varustautumisensa vuoksi on perusteltua syytä epäillä vaarantavan siellä järjestystä tai turvallisuutta taikka joka ei ole täyttänyt sinne pääsyn edellytykseksi asetettua ikää.

Järjestyksenvalvojalla on lisäksi oikeus estää pääsy toimialueelleen henkilöltä:

1) jonka aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on syytä epäillä vaarantavan siellä järjestystä tai turvallisuutta;

2) joka ei täytä ehtoja, jotka tilaisuuden järjestäjä tai alueen haltija on asettanut sinne pääsemiselle, ottaen kuitenkin huomioon, mitä rikoslaisissa (39/1889) säädetään syrjinnästä; tai

3) jonka on syytä epäillä pitävän hallussaan esineitä tai aineita, joiden hallussapito siellä on lain taikka tilaisuuden järjestäjän tai poliisin asettamien ehtojen mukaan kielletty.

7 §

Henkilön poistaminen, kiinniottaminen ja säilöissäpito

Järjestyksenvalvojalla on oikeus poistaa toimialueeltaan henkilö, joka:

1) päihtyneenä häiritsee siellä järjestystä

tai muita henkilöitä;

2) uhkaavasti esiintyen, meluamalla tai väkivaltaisuuksella häiritsee järjestystä tai vaarantaa turvallisuutta siellä; tai

3) huomautuksesta huolimatta jättää noudattamatta järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi annetun tarpeellisen käskyn.

Jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa henkilö kiinni. Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisin haltuun.

Jos kiinni otettua ei voida viipymättä luovuttaa poliisille, järjestyksenvalvojalla on poliisin suostumuksella ja sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön antamia ohjeita noudattaen oikeus pitää hänet säilössä enintään neljä tuntia kiinniottamisesta, kuitenkin enintään siihen asti kun tilaisuus on päättynyt ja yleisö poistunut tai kun kiinniottamisen peruste on muutoin lakannut.

Tämän lain nojalla aluksella kiinni otettu saadaan kuitenkin aluksen päällikön määräyksestä pitää säilössä, kunnes alus seuraavan kerran saapuu satamaan, jolle kiinniottamisen peruste ole sitä ennen lakannut.

8 §

Kielletyt esineet ja aineet

Järjestyksenvalvojalla on oikeus metallinilmiasinta tai muuta sellaista teknistä laitetta käyttäen tarkastaa toimialueelleen pyrkivä tai siellä oleva henkilö sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole yllään tai mukanaan sellaisia esineitä tai aineita, joilla voitaisiin aiheuttaa vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle taikka joiden hallussapito toimialueella on kielletty lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan. Tilaisuuden järjestäjän tai poliisin kokoontumislain 23 §:n 4 momentin mukaan antaman määräyksen nojalla tai jos muusta syystä on perusteltua aihetta epäillä, että henkilöllä on hallussaan tällaisia esineitä tai aineita, saadaan hänen mukanaan olevat tavarat tarkastaa myös muulla sopivalla tavalla.

Järjestyksenvalvojalla on 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kiinniottamisen yhteydessä oikeus tarkastaa kiinni otettu sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla tämä voi vaarantaa säilöissäpidon taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.

Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut 1 ja 2 momentissa tarkoitetut esineet ja aineet. Järjestyksenvalvojalla on myös oikeus ottaa pois hänen toimialueellaan olevalta henkilöltä tarkastuksessa tai muuten löydetty esine tai aine, jota voidaan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen tai sellaisella rikoksella uhkaamiseen taikka jonka tuominen alueelle on muuten lain tai sen nojalla annettun määräyksen mukaan kielletty.

Pois otetut esineet ja aineet on viipymättä luovutettava poliisille taikka, jollei siihen ole lain mukaan estettä, palautettava omistajalleen tai haltijalleen hänen poistuessaan paikalta.

9 §

Voimakeinojen käyttö

Järjestyksenvalvojalla on tehtävänsä suorittaessaan oikeus henkilön pääsyn estämiseksi, paikalta poistamiseksi, kiinniottamisen toimittamiseksi, kiinni otetun tarkastamiseksi tai pakenemisen estämiseksi, esineen tai aineen poisottamiseksi taikka esteen poistamiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina.

Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat.

Järjestyksenvalvojan avustaessa poliisia on lisäksi voimassa, mitä poliisilain (493/1995) 27 §:ssä säädetään poliisimestä tilapäisesti avustavan henkilön oikeudesta voimakeinojen käyttöön.

10 §

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen

Järjestyksenvalvojaksi saadaan hyväksyä tehtävään sopiva täysivaltainen henkilö, joka on saanut sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön hyväksymän koulutuksen. Järjestyksenvalvojan hyväksyy hänen kotikuntansa paikallispoliisi enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Poliisi voi peruuttaa hyväksymisen henkilöltä, joka ei enää täytä järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksiä.

Tilaisuuden laajuus ja luonne huomioon ottaen sekä muusta erityisestä syystä tilai-

suuden toimeenpanopaikan paikallispoliisi voi hyväksyä järjestyksenvalvojaksi yksittäiseen tilaisuuteen myös henkilön, jolla ei ole 1 momentissa tarkoitettua koulutusta.

11 §

Järjestyksenvalvojan tunnus ja kortti

Tämän lain mukaisesti järjestyksenvalvojaksi asetetulla henkilöllä tulee tehtävää suorittaessaan olla sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön vahvistama näkyvä tunnus. Muulla henkilöllä ei ole oikeutta tämän tunnuksen käyttämiseen.

Järjestyksenvalvojaksi 10 §:n 1 momentin mukaisesti hyväksytyllä henkilöllä on tehtävää suorittaessaan oltava poliisin antamajärjestyksenvalvojakortti, joka on pyydettyssä esitettävä. Edellä 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla järjestyksenvalvojalla on vastaavasti oltava ja hänen on pyydettyssä esitettävä jäljennös päätöksestä, jolla hänet on hyväksytty tehtävänsä.

12 §

Rangaistussäännös

Järjestyksenvalvoja, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta jättää noudattamatta 2 §:n 3 momentissa, 4 tai 5 §:ssä taikka 6 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa, on tuomittava, jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, järjestyksenvalvontarikkomuksesta sakkoon.

Järjestyksenvalvontarikkomuksesta on tuomittava myös se, joka käyttää 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua järjestyksenvalvojan tunnusta olematta sen käyttöön oikeutettu.

Järjestyksenvalvojan vastustamisesta ja haitanteosta järjestyksenvalvojalle säädetään rangaistus rikoslaissa.

13 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset tämän lain soveltamisesta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Sen lisäksi, mitä edellä säädetään, sisäisestä turvallisuudesta vastaava ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä 7 §:ssä säädetystä säilössäpidosta ja siihen käytettävistä tiloista, 8 §:ssä säädetyn tarkastuksen suorittamisesta, haltuun otettujen esineiden ja

aineiden säilyttämisestä, voimakeinojen käyttämisestä, voimankäyttövälineistä sekä järjestyksenvalvojan koulutuksesta ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Julkisista huvitilaisuuksista annetun asetuksen (687/1968) 11 §:n nojalla annettu hyväksyminen järjestysmieheksi pysyy voimassa tämän lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuna järjestyksenvalvojaksi hyväksymisenä päätöksessä määrätyn ehdoin ja rajoituksin, kuitenkin enintään kolme vuotta tämän lain voimaantulopäivästä.

2.

Laki**ulkoilulain 22 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 13 päivänä heinäkuuta 1973 annetun ulkoilulain (606/1973) 22 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1343/1994, seuraavasti:

22 §

Leirintäalueen pitäjä voi asettaa järjestyksenvalvoja valvomaan järjestystä ja turvallisuutta leirintäalueella ja sen välittömässä läheisyydessä. Leirintäalueen sijaintipaikan paikallispoliisi voi tarvittaessa antaa leirintäalueen pitäjälle määräyksiä järjestyksenval-

vojen asettamisesta. Järjestyksenvalvojan kelpoisuusvaatimuksista, koulutuksesta, valtuuksista ja velvollisuuksista säädetään järjestyksenvalvoista annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

3.

Laki**merimieslain 74 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 7 päivänä kesäkuuta 1978 annetun merimieslain (423/1978) 74 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

74 §

Järjestyksen ylläpitäminen

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, merilain 15 luvussa tarkoitettua matkustajien kuljetusta suorittavan aluksen päällikkö voi asettaa järjestyksenvalvoja valvo-

maan järjestystä ja turvallisuutta aluksella ja sen välittömässä läheisyydessä. Tässä momentissa tarkoitettuna järjestyksenvalvojan kelpoisuusvaatimuksista, koulutuksesta, valtuuksista ja velvollisuuksista säädetään järjestyksenvalvoista annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

4.

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 3 luvun 8 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 496/1995, sekä

muutetaan 3 luvun 9 §:n 2 momentti ja 17 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 9 §:n 2 momentti mainitussa laissa 496/1995 ja 17 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohta mainitussa laissa /1998, seuraavasti:

3 luku

Perusteista, jotka poistavat teon rangaistavuuden tai sitä vähentävät

9 §

 Milloin 8 tai 8a §:ssä, poliisilain 27 §:ssä taikka järjestyksenvalvojista annetun lain (/) 9 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on käytetty ankarampia voimakeinoja kuin sannotujen pykälien mukaan voidaan pitää puolustettavina, saadaan rangaistusta teon moitittavuutta vähentävien erityisten syiden perusteella alentaa niin kuin 1 momentissa säädetään taikka, jos siihen on erittäin painavia syitä, tekijä kokonaan vapauttaa rangaistuksesta.

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

6 §

Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen

 4) järjestyksenvalvojista annetussa laissa (/) tarkoitettua järjestyksenvalvojaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .

Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sisäasiainministeri *Jan-Erik Enestam*

2.

Laki**ulkoilulain 22 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä heinäkuuta 1973 annetun ulkoilulain (606/1973) 22 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1343/1994, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

Poliisi voi määrätä järjestysmiehen leirintäaluetta varten. Järjestysmieheksi on määrättävä ensisijaisesti leirintäalueen pitäjän ehdottama ja tähän tehtävään sovelias henkilö. Järjestysmiehistä on soveltuvin osin voimassa, mitä huvitilaisuuksien järjestysmiehistä säädetään.

22 §

Leirintäalueen pitäjä voi asettaa järjestyksenvalvoja valvomaan järjestystä ja turvallisuutta leirintäalueella ja sen välittömässä läheisyydessä. Leirintäalueen sijaintipaikan paikallispoliisi voi tarvittaessa antaa leirintäalueen pitäjälle määräyksiä järjestyksenvalvojen asettamisesta. Järjestyksenvalvojan kelpoisuusvaatimuksista, koulutuksesta, valtuuksista ja velvollisuuksista säädetään järjestyksenvalvojistakin annetussa laissa (/).

3.

Laki**merimieslain 74 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 7 päivänä kesäkuuta 1978 annetun merimieslain (423/1978) 74 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

74 §

Järjestyksen ylläpitäminen

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, merilain 15 luvussa tarkoitettua matkustajien kuljetusta suorittavan aluksen päällikkö voi asettaa järjestyksenvalvoja valvo-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

maan järjestystä ja turvallisuutta aluksella ja sen välittömässä läheisyydessä. Tässä momentissa tarkoitettujen järjestyksenvälvojen kelpoisuusvaatimuksista, koulutuksesta, valtuuksista ja velvollisuuksista säädetään järjestyksenvälvoista annetussa laissa (/).

4.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 3 luvun 8 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 496/1995, sekä

muutetaan 3 luvun 9 §:n 2 momentti ja 17 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 9 §:n 2 momentti mainitussa laissa 496/1995 ja 17 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohta mainitussa laissa /1998, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 luku

Perusteista, jotka poistavat teon rangaistavuuden tai sitä vähentävät

8 §

Mikäli yleistä järjestystä ylläpitämään asetettu henkilö suorittaessaan tehtävänsä kohtaa vastarintaa, on hänellä oikeus käyttää sellaisia voimakeinoja, joita tehtävän laatuun ja vastarinnan vaarallisuuteen nähden sekä tilanne muutoinkin huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina.

8 §

(1 mom. kumotaan)

9 §

Milloin 8 tai 8a §:ssä *taikka* poliisilain 27 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on käytetty ankarampia voimakeinoja kuin sanottujen pykälien mukaan voidaan pitää puolustettavina, saadaan rangaistusta teon moitittavuutta vähentävien erityisten syiden perusteella alentaa niin kuin 1 momentissa säädetään *taikka*, jos siihen on erittäin painavia syitä, tekijä kokonaan vapauttaa rangaistuksesta.

Milloin 8 tai 8a §:ssä, poliisilain 27 §:ssä *taikka järjestyksenvälvoista annetun lain (/) 9 §:ssä* tarkoitetuissa tapauksissa on käytetty ankarampia voimakeinoja kuin sanottujen pykälien mukaan voidaan pitää puolustettavina, saadaan rangaistusta teon moitittavuutta vähentävien erityisten syiden perusteella alentaa niin kuin 1 momentissa säädetään *taikka*, jos siihen on erittäin painavia syitä, tekijä kokonaan vapauttaa rangaistuksesta.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

6 §

Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen

4) julkisista huvitilaisuuksista annetussa laissa (492/1968), ulkoilulaissa (606/1973), yleisten kokousten järjestysmiehistä annetussa asetuksessa (190/1933) ja majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetussa asetuksessa (727/1991) tarkoitettua järjestysmiestä.

4) järjestyksenvalvojista annetussa laissa (/) tarkoitettua järjestyksenvalvojaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .